

Rapportage

Fytosanitaire signalering 2005

- Overzichten van organismegevondsten en andere organismegerichte informatie -

Plantenziektenkundige Dienst
Wageningen

Rapportage

Fytosanitaire signalering 2005

- Overzichten van organismegevondsten en andere organismegerichte informatie -

Plantenziektenkundige Dienst

Geertjesweg 15
6708 EA Wageningen

Dit rapport werd opgesteld door de Plantenziektenkundige Dienst, afdeling Fytosanitair
Risicomanagement (FRM)

Erna Ebbinge

Wiebe Lammers

Jan Schans

Martin Boerma

En met medewerking van anderen

Mei 2006

Inhoudsopgave

Woord vooraf

1	<i>Samenvatting</i>	2
1.1	Import	2
1.2	Teelt	6
1.3	Export	8
1.4	Notificaties over Nederlands product	9
1.5	Pest Risk Analysis, uitroeijingsscenario's en pest status	10
2	<i>Sierteelt</i>	11
2.1	Sectorbeeld	11
2.2	Totaaloverzicht inspectieresultaten	11
2.3	Import	13
2.4	Teelt	16
2.5	Export	18
2.6	Notificaties en klachten over Nederlands product	19
3	<i>Groenten en fruit</i>	21
3.1	Sectorbeeld	21
3.2	Totaaloverzicht inspectieresultaten	21
3.3	Import	23
3.4	Teelt	25
3.5	Export	27
3.6	Notificaties over Nederlands product	28
4	<i>Akkerbouw</i>	29
4.1	Sectorbeeld	29
4.2	Totaaloverzicht inspectieresultaten	30
4.3	Import	30
4.4	Teelt	31
4.5	Export	37
4.6	Notificaties over Nederlands product	37
5	<i>Bloembollen</i>	38
5.1	Sectorbeeld	38
5.2	Totaaloverzicht inspectieresultaten	38
5.3	Import	39
5.4	teelt	39
5.5	Export	40
5.6	Notificaties over Nederlands product	41
6	<i>Groene ruimte</i>	42
6.1	Sectorbeeld	42
6.2	Totaaloverzicht inspectieresultaten	42
6.3	Surveys	43
6.4	Overige programma's groene ruimte	47
7	<i>Emerging risks</i>	50
7.1	Quickscans	50
7.2	Pest Risk Analysis	51
7.3	Uitroeijings- en beheersingsscenario's	54
7.4	Draaiboeken	54
8	<i>Pest status van Q-organismen in Nederland</i>	55
9	<i>Woordenlijst</i>	61

Woord vooraf

Voor u ligt het Rapport Fytosanitaire Signalering 2005. Net als vorig jaar doet de PD in dit rapport samenhangend verslag van uitgevoerde inspecties, fytosanitaire acties en pest statussen van quarantaineorganismen. Dit rapport is in eerste instantie bestemd voor de Directies Landbouw en Natuur. Daarnaast vormt dit rapport voor de PD zelf een bron van informatie welke voor meerdere doeleinden te gebruiken is.

De inspectieresultaten die in 2005 behaald zijn, zijn per sector gepresenteerd in de hoofdstukken 2 t/m 6 (sierteelt, groente en fruit, akkerbouw, bloembollen en groene ruimte). Hierbij is ook gebruik gemaakt van de informatie van de keuringsdiensten (jaarverslagen). De cijfers van 2005 zijn vergeleken met 2004. Voor enkele bodemgebonden organismen in de sectoren akkerbouw en bloembollensector is een trend over meerdere jaren gepresenteerd.

De *emerging risks*, met specifieke aandacht voor quickscans, Pest Risk Analysis (PRA) en eliminatiescenario's komen in hoofdstuk 7 aan bod.

In hoofdstuk 8 staan de actuele pest statussen van Q-organismen in Nederland. De pest status van een organisme geeft aan of het organisme aan- of afwezig is in Nederland. Deze status bepaalt mede het nationale beleid en het garantieniveau dat Nederland aan derde landen kan geven.

Drs R.J.T van Lint
Directeur Plantenziektenkundige Dienst

Wageningen, mei 2006

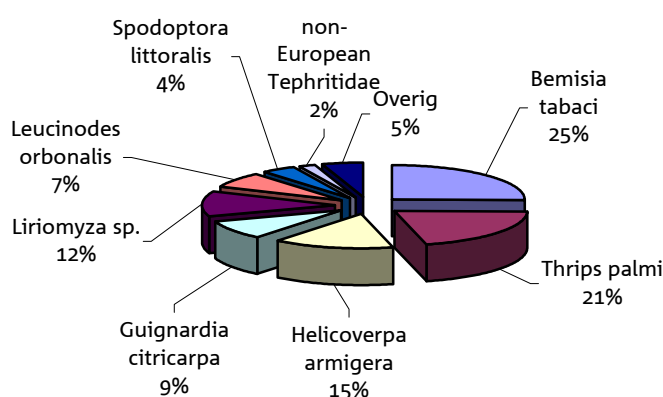
1 Samenvatting

In deze samenvatting zijn de cijfers en gegevens die in de volgende hoofdstukken in meer detail besproken worden, op een abstracter niveau gebundeld. De definities van een aantal begrippen zijn opgenomen in de bijlage.

1.1 Import

In 2005 stuurde de PD 720 notificaties¹ aan derde landen wegens de vondst van een Q-organisme tijdens importinspecties. In 2004 waren dat er 360. Het aantal verstuurde notificaties is in 2005 dus verdubbeld ten opzichte van 2004. Eén van de belangrijkste oorzaken hiervan is dat het *Reduced Checks* percentage² van snijbloemen uit Israël in juni 2005 is verhoogd van 5 naar 100 %. Hierin trof de PD veel Q-organismen aan in 2005. Daarnaast levert onder andere de blijvende aandacht voor de interne opleiding een positieve bijdrage.

Van alle notificaties die de gehele EU in 2005 naar derde landen heeft doen uitgaan, is 49 % uit Nederland afkomstig. In de figuren 1.1 t/m 1.4 zijn de meest frequent gevonden organismen en de bijbehorende herkomstlanden voor zowel Nederland als de andere EU-lidstaten weergegeven.

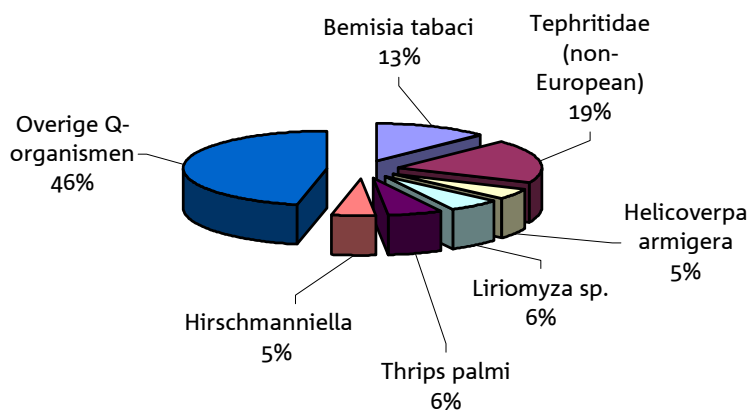
Figuur 1.1. De meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in importpartijen (gereguleerde combinaties) door Nederland.

Figuur 1.1. laat zien dat *Bemisia tabaci* in 2005 het meest aangetroffen organisme was tijdens importinspecties (25 %; 181 vondsten). In 2004 stond *Helicoverpa armigera* boven aan de lijst. *Thrips palmi* bleef ook in 2005 een vaak waargenomen organisme, met name in orchideeën, aubergine en *Momordica* uit Thailand en Suriname. Het organisme *Leucinodes orbonalis* werd in 2005 tijdens importinspecties van aubergine en andere exotische *Solanum*-vruchten 56 keer gevonden door de PD. Deze mot werd sinds september 2004 als quarantainewaardig beschouwd. De quarantainewaardige status voor *L.orbonalis* is inmiddels echter opgeheven (zie hoofdstuk 7 'Emerging risks').

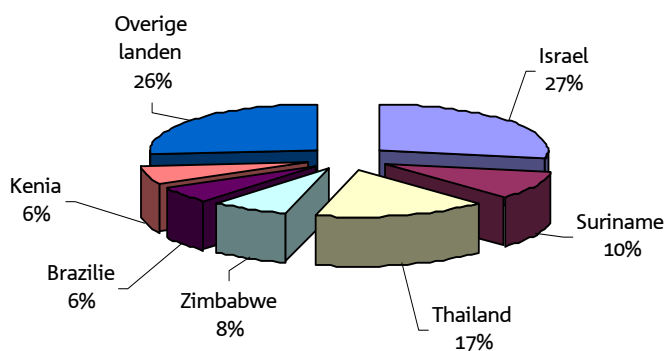
Ander EU-lidstaten notificeerden in 2005 het meest vanwege vondsten van non-European *Tephritidae*^a, gevolgd door *Bemisia tabaci* (figuur 1.2). De non-European *Tephritidae* werden vrijwel uitsluitend door Frankrijk genotificeerd. Zij troffen dit organisme aan in *Capsicum* (peper,

^a Non-European *Tephritidae* gevonden door Nederland in 2005: *Anastrepha fraterculus*, *A.obliqua*, *Ceratitis cosyra*, *C.rosa*, *Dacus ciliatus*, *Rhagoletis cingulata*.

paprika), *Mangifera* (mango) en enkele andere producten uit Azië (Thailand, Vietnam, Singapore, Pakistan) en Kameroen.

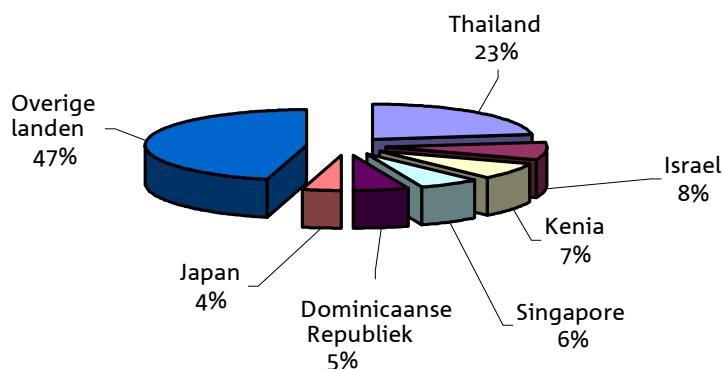
Figuur 1.2. De meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in importpartijen (gereguleerde combinaties) door andere EU-lidstaten.

Figuur 1.3. Herkomstlanden importpartijen waarin een Q(waardig)-organisme werd aangetroffen door Nederland.

Figuur 1.3 laat zien dat 27 % van de onderscheppingen³ (door Nederland) gedaan werd in zendingen⁴ afkomstig uit Israël. In de besmet bevonden partijen⁵ uit Israël werden voornamelijk *Bemisia tabaci* (64 %) en *Liriomyza trifolii* (23%) gevonden. Zoals al aangegeven, is één van de oorzaken hiervoor het verhoogde *Reduced Checks* percentage van snijbloemen uit Israël in juni 2005.

Daarnaast waren veel besmette partijen afkomstig uit Thailand en Suriname. Vondsten van *Thrips palmi* in aubergine (60 %) liggen voor een belangrijk deel ten grondslag aan het grote aantal vondsten uit Suriname. Verder werd *Scirtothrips dorsalis* vaak aangetroffen in *Momordica* (37 %). *S.dorsalis* is overigens geen Q-organisme voor dit product. De PD heeft bij deze vondsten dan ook geen maatregelen opgelegd, maar overweegt wel om een risicoanalyse uit te voeren. In partijen uit Thailand trof de PD het quarantainewaardige organisme *Leucinodes orbonalis* het meest aan (39 %), gevolgd door *Thrips palmi* (35%).

Figuur 1.4. Herkomstlanden importpartijen waarin een Q(waardig)-organisme werd aangetroffen door andere EU-lidstaten.

Andere EU-lidstaten troffen vooral Q(waardige)-organismen aan in producten uit Thailand (figuur 1.4)

Tabel 1.1 geeft de product-herkomstrelaties weer waarin de PD in 2005 de meeste Q-organismen aantrof tijdens importinspecties.

Tabel 1.1. De meest frequent onderschepte product-herkomstrelaties tijdens importinspecties.

Gewas	Land	Organisme	Aantal onderscheppingen	% Besmette zendingen
<i>Solanum melongena</i>	Suriname	<i>Thrips palmi</i>	76	9,0
<i>Solidago</i> sp.	Israël	<i>Bemisia tabaci</i>	53	2,0
<i>Solanum melongena</i>	Thailand	<i>Leucinodes orbonalis</i>	49	4,0
<i>Momordica</i>	Suriname	<i>Scirtothrips dorsalis</i>	48	5,0
<i>Citrus</i> sp.	Brazilië	<i>Guignardia citricarpa</i>	43	2,1
<i>Gypsophila</i> sp.	Israël	<i>Liriomyza trifolii</i>	38	1,3
<i>Ocimum</i> sp.	Israël	<i>Bemisia tabaci</i>	34	1,0
<i>Trachelium</i> sp.	Israël	<i>Bemisia tabaci</i>	31	2,2
<i>Orchidaceae</i>	Thailand	<i>Thrips palmi</i>	23	1,2
<i>Pisum sativum</i>	Kenia	<i>Helicoverpa armigera</i>	22	? ^a
Overig			388	
Totaal			805	

^a Aantal inspecties is niet bekend omdat eindproduct van *P.sativum* fytosanitair niet inspectieplichtig is.

De meeste besmette partijen waren afkomstig uit Israël, Thailand en Suriname. In de tabellen 1.2 tot en met 1.4 staat een overzicht van de producten uit deze landen waarin het vaakst een Q-organisme is aangetroffen.

Tabel 1.2. Importvondsten in partijen uit Israël.

Categorie	Gewas	Organisme	Aantal vondsten
Snijbloemen	<i>Solidago</i>	<i>Bemisia tabaci</i>	53
	<i>Gypsophila</i>	<i>Liriomyza trifolii</i>	38
Groente & fruit	<i>Ocimum</i>	<i>Bemisia tabaci</i>	34
Snijbloemen	<i>Trachelium</i>	<i>Bemisia tabaci</i>	31
	<i>Eustoma</i>	<i>Bemisia tabaci</i>	12
Eindproduct	Overig		54
Totaal			222

Tabel 1.3. Importvondsten in partijen uit Thailand.

Categorie	Gewas	Organisme	Aantal vondsten
Groente & fruit	<i>Solanum melongena</i>	<i>Leucinodes orbonalis</i>	49
Snijbloemen	<i>Orchidaceae</i>	<i>Thrips palmi</i>	23
Groente & fruit	<i>Solanum melongena</i>	<i>Thrips palmi</i>	13
Eindproduct	Overig		50
Totaal			135

Tabel 1.4. Importvondsten in partijen uit Suriname.

Categorie	Gewas	Organisme	Aantal vondsten
Groente & fruit	<i>Solanum melongena</i>	<i>Thrips palmi</i>	76
Groente & fruit	<i>Momordica</i>	<i>Scirtothrips dorsalis</i>	48
Eindproduct	Overig		10
Totaal			134

In tabel 1.5 zijn de percentages besmette partijen per product-herkomstrelatie weergegeven. Hieruit blijkt dat de PD in partijen uit Suriname en Thailand relatief vaker Q-organismen aantroft dan in partijen uit Israël. NB De percentages voor de landen Zimbabwe, Egypte en Kenia zijn in werkelijkheid lager dan aangegeven in de tabel. De reden hiervoor is dat veel van de Q-vondsten (*Helicoverpa armigera*) in peulen en boontjes gedaan worden tijdens ‘Kwaliteitsinspecties’. In deze tabel zijn de berekeningen alleen uitgevoerd met inspectietotalen van ‘fytosanitaire inspecties’.

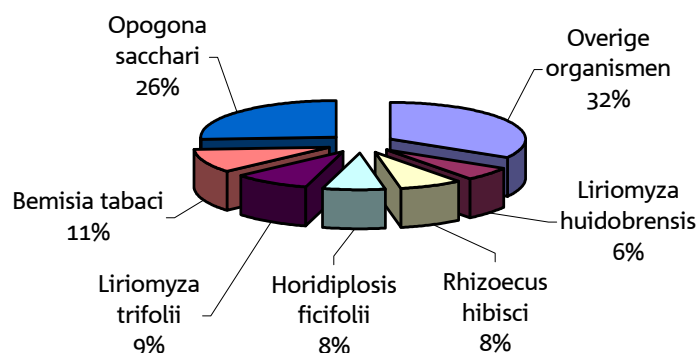
Tabel 1.5. Aantal onderscheppingen ten opzichte van het totaal aantal geïnspecteerde partijen (= product-herkomstrelaties).

Land	Aantal onderscheppingen	Aantal inspecties	% onderschepte partijen
Suriname	134	1.087	7,1
Thailand	135	7.201	1,9
Dominicaanse republiek	14	815	1,7
Zimbabwe	57	3.430	1,7 ^a
Egypte	14	972	1,4 ^a
Israël	222	15.789	1,4
Brazilië	47	3.511	1,3
Kenia	39	3.156	1,2 ^a
Overige landen	145	34.336	0,4
Totaal	743	70.297	1,1

^a Het aantal inspecties in bonen en peulen (kwaliteitsinspecties) is niet in de tabel verwerkt, waardoor werkelijke percentages hoger uit kunnen vallen.

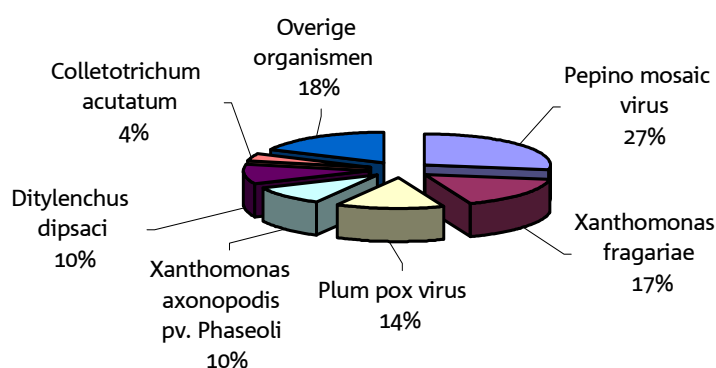
1.2 Teelt

In onderstaande figuren is per sector weergegeven hoeveel vondsten^{7b} van organismen met een Q-status er gedaan zijn in de teelt in 2005. Onder de figuren is een toelichting gegeven.

Figuur 1.5. Meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in de teelt van siergewassen (excl. het *Chrysanthemum stunt viroid*).

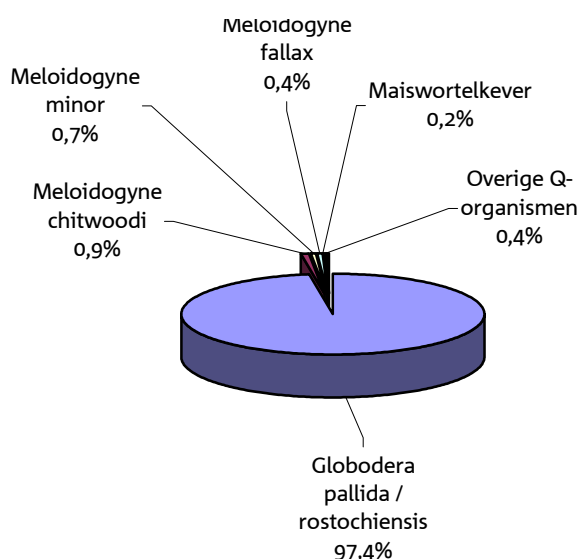
In de teelt van siergewassen is door de PD en Naktuinbouw 68 keer een schadelijk organisme gevonden in 2005 (exclusief *Phytophthora ramorum* en *Erwinia amylovora*). In 55 van deze gevallen betrof het een gereguleerde¹⁶ Q-combinatie. Daarnaast trof Naktuinbouw tijdens toetsingen in opdracht van particulieren het *Chrysanthemum stunt viroid* 135 keer aan. In figuur 1.5 zijn deze vondsten niet meegenomen.

Figuur 1.6. Meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in de teelt van groente- en fruitgewassen.

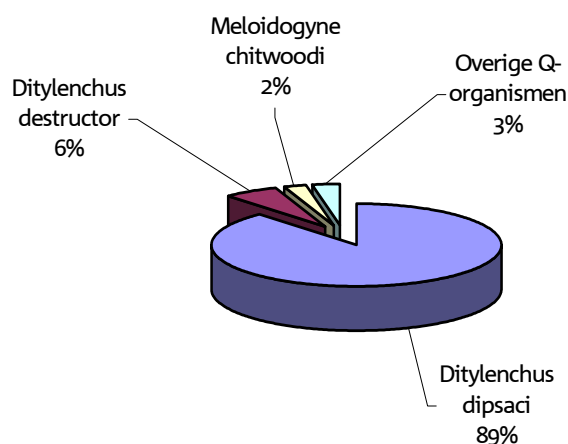
In de teelt van groente- en fruitgewassen is 184 keer een organisme met een Q-status gevonden in 2005. In 109 gevallen betrof het een gereguleerde combinatie. Het meest gevonden organisme was het *Pepino mosaic virus*. Dit virus werd tijdens een verplichte survey uitsluitend aangetroffen

in tomatenvruchten, waarvoor het virus geen Q-status heeft. Naast het *Pepino mosaic virus*, werden *Xanthomonas fragariae* en het *Plum pox virus* (pruimensharkavirus) ook vaak aangetroffen in de teelt van groente- en fruitgewassen.

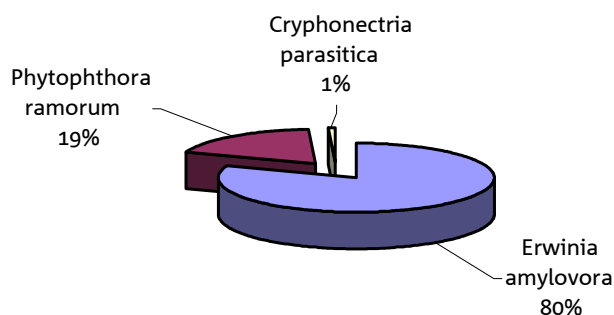
Figuur 1.7. Meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in de teelt van akkerbouwgewassen

In de akkerbouwsector werd tijdens de teelt 1.620 keer een Q-organisme gevonden in 2005. In totaal werden *Globodera pallida* en *G.rostochiensis*, de veroorzakers van aardappelmoetheid (AM) 1.578 keer geconstateerd. Dit betekent dat er 42 keer een ander Q-organisme gevonden werd. In de meeste gevallen (32) betrof het een vondst van één van de nematoden *Meloidogyne chitwoodi*, *M.fallax* (IAII) of *M.minor* (Q-waardig). De maïswortelkever (4), bruinrot (2) en wratziekte (2) werden eveneens aangetroffen. NB De getallen voor AM hebben betrekking op het bemonsteringsjaar 2004 (!), dat loopt van 1 juli 2004 tot 1 juli 2005.

Figuur 1.8. Meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in de teelt van bloembollen

In de teelt van bloembollen is 128 een Q-organisme gevonden. In 113 gevallen ging het om een vondst van *Ditylenchus dipsaci* (niet in figuur 1.8 opgenomen); in vijftien gevallen om een ander organisme, waaronder *D.destructor*, *Meloidogyne chitwoodi* en *M.fallax*.

Figuur 1.9. Gevonden Q(waardige)-organismen tijdens surveys 'Groene ruimte'.

Hoewel *Phytophthora ramorum* en *Erwinia amylovora* (bacterievuur) ook gevonden worden in de teelt van boomkwekerijgewassen, zijn alle vondsten van deze organismen ondergebracht in het hoofdstuk 'Groene ruimte'. *Erwinia amylovora* werd 112 keer gevonden in bufferzones⁸, waarvan 89 keer in de groene ruimte⁹. Naktuinbouw bevond 23 percelen in de boomkwekerijsector besmet met bacterievuur. *P.ramorum* werd in het seizoen 2004/2005 (van juli tot juni) negen keer gevonden op vijf boomkwekerijbedrijven. In de jaren 2004 en 2005 werden veertien nieuwe besmette locaties opgespoord in de groene ruimte. Alle locaties in de groene ruimte werden besmet bevonden in het jaar 2004, in 2005 zijn er geen nieuwe locaties besmet bevonden.

1.3 Export

In totaal inspecteerde de PD in 2005 bijna 1,3 miljoen partijen bestemd voor export¹⁰. Daarnaast inspecteerde het Kwaliteits Controle Bureau (KCB) exportpartijen groenten en fruit. In groente- en fruitproducten werden relatief gezien de meeste partijen afgekeurd (zie tabel 1.7). Bij exportinspecties worden partijen vaak gekeurd zonder labdiagnose van het aangetroffen organisme. Daarom ontbreken in dit rapport overzichten van de aangetroffen organismen op soortniveau tijdens exportinspecties.

Tabel 1.6. Aantal afkeuringen tijdens exportinspecties door de PD (afkeuringen vanwege organismen).

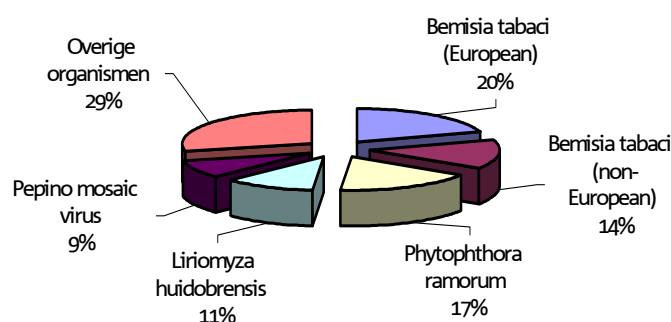
Sector	Bacterie	Insect	Nematode	Schimmel	Virus	Totaal
Sierteelt	18	13.818	124	125	1	14.086
Groente & fruit	1	1.471	-	16	-	1.488
Akkerbouw	138	5	21	75	2	241
Bloembollen	80	108	42	348	25	603
Totaal	237	15.402	187	564	28	16.418

Tabel 1.7. Aantal afkeuringen (vanwege organismen) ten opzichte van het totaal aantal geïnspecteerde partijen tijdens exportinspecties.

Sector	Afgekeurde partijen	Geïnspecteerde partijen	% Afkeuringen
Sierteelt	14.086	918.955	1,53
Groente & fruit	1.488	77.870	1,91
Akkerbouw	241	19.446	1,24
Bloembollen	603	247.387	0,24
Totaal	16.418	1.263.658	1,30

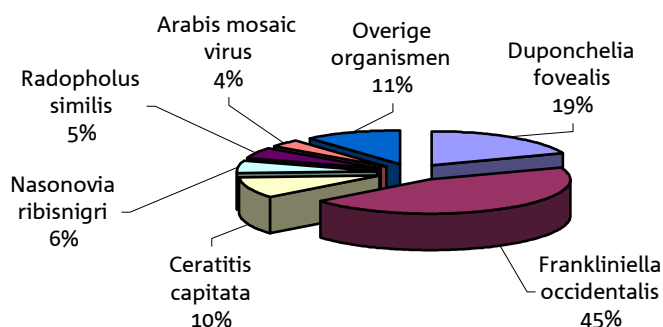
1.4 Notificaties over Nederlands product

In 2005 stuurden EU-landen 70 keer een notificatie naar Nederland vanwege de vondst van een organisme. In zestien gevallen betrof het een vondst van een organisme in een beschermd gebied (veertien keer een Europese *Bemisia tabaci*; twee keer de coloradokever: *Leptinotarsa decemlineata*). De aanwezigheid van *Pepino mosaic virus* in Nederlandse tomatenvruchten werd zes keer genotificeerd. Daarnaast werd één maal voor een organisme genotificeerd dat geen Q-organisme is, namelijk *Phytophthora infestans* in consumptieaardappels.

Figuur 1.10. De door EU-lidstaten meest frequent genotificeerde organismen in Nederlands product.

Derde landen hebben in totaal 192 notificaties vanwege een gevonden organisme naar Nederland gestuurd in 2005. De meeste notificaties kwamen uit Rusland (78) en de Verenigde Staten (43). Rusland notificeerde vooral californische trips (*Frankliniella occidentalis*), die wijdverspreid aanwezig is in Nederland. Daarnaast werd *Ceratitis capitata*, dat geen Q-organisme voor de EU is, gevonden in citrusvruchten die via Nederland naar Rusland verscheept werden (re-export). De Russische PD vond alle genotificeerde organismen tussen april en december. De meeste vondsten werden gedaan in oktober (47 %) en in december (23 %).

Figuur 1.11. De door derde landen meest frequent genotificeerde organismen in Nederlands product.

In de Verenigde Staten werd *Duponchelia fovealis* 40 maal in Nederlandse paprika's aangetroffen. Dit organisme is geen Q-organisme voor EU-landen. Alle vondsten werden gedaan tussen augustus en december, met een piek in november (74 % van de vondsten).

De meeste andere organismen die door derde landen gevonden zijn, zijn geen Q-organismen voor EU-landen. Alleen *Radopholus similis*, dat elf keer gevonden werd door de Roemeense autoriteit, is een Q-organisme voor EU-landen.

Behalve notificaties vanwege de vondst van een organisme, was 'aanhangende grond' in 2005 een belangrijke reden voor derde landen om Nederlands product af te keuren en een notificatie te sturen. Japan notificeerde 88 keer aan Nederland (waarvan 76 keer in bloembollen) om deze reden. In januari stuurde Japan 27 notificaties, waarna het aantal daalde tot plusminus vijf per maand vanaf mei. In totaal stuurden derde landen 110 notificaties vanwege 'aanhangende grond'.

1.5 Pest Risk Analysis, uitroeiingsscenario's en pest status

Quickscans en PRA's

In 2005 heeft de PD 56 quickscans (korte risicoanalyses) uitgevoerd, doorgaans vanwege nieuw aangetroffen organismen (zie hoofdstuk 7 'Emerging risks'). Daarnaast zijn er drie Pest Risk Analyses (uitgebreide risicoanalyses) uitgevoerd. Een organisme dat enige tijd na afronding van de quickscan als quarantainewaardig werd beschouwd, *Leucinodes orbonalis*, heeft naar aanleiding van de opgestelde PRA deze status verloren. Bij nieuwe vondsten worden daarom geen maatregelen meer opgelegd.

Uitroeiingsscenario's

Tot en met 2005 heeft de PD 20 scenario's opgesteld die aangeven hoe om te gaan met een vondst van een Q-organisme (zie hoofdstuk 7 'Emerging risks'). Deze scenario's vormen de basis voor de op te leggen maatregelen.

Pest status

De PD stelt per organisme een pest status vast met de resultaten van de inspecties die de PD en Keuringsdiensten in de teelt en groene ruimte uitvoeren en specifieke kennis en netwerken. De pest status geeft aan of een organisme afwezig of aanwezig is een land of gebied. Als het aanwezig is, beschrijft de pest status de mate van aanwezigheid (verspreiding). De pest status bepaalt mede het nationale beleid en het garantieniveau dat Nederland aan derde landen kan geven. Deze zijn weergegeven in hoofdstuk 8 'Pest status van Q-organismen in Nederland'.

2 Sierteelt

2.1 Sectorbeeld

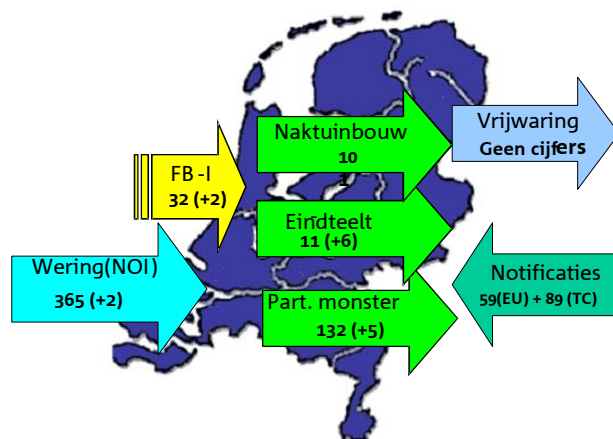
De productiewaarde van de Nederlandse sierteeltsector is in 2005 ten opzichte van 2004 met 4,2 % gestegen. De totale bruto productiewaarde van bloemen, (pot)planten en boomkwekerijproducten kwam in 2005 uit op 4,38 miljard euro. Dit was in 2004 4,20 miljard euro (LEI, Actuele ontwikkelingen 2005). De uitvoer¹¹ van sierteeltproducten is ten opzichte van 2004 met 3,8 % gestegen naar een waarde van 5,06 miljard euro. Verreweg het grootste gedeelte hiervan komt voor rekening van de snijbloemenuitvoer: in 2005 werd voor 3,10 miljard aan snijbloemen uitgevoerd. Daarnaast werd voor 1,72 miljard aan potplanten en voor 246 miljoen aan uitgangsmateriaal uitgevoerd (HBAG Kengetallen 2005).

De EU is de belangrijkste afzetmarkt voor sierteeltproducten. Opvallend in 2005 was de groei van de uitvoer van snijbloemen naar Engeland. Groot-Brittannië is de tweede afnemer van bloemen uit Nederland met een aandeel van 20 % in de totale snijbloemenuitvoer. Hoewel Duitsland met een aandeel van 28 % nog steeds op de eerste plaats komt van alle afnemers, daalde de uitvoer van snijbloemen naar onze oosterburen in 2005 met 2 %.

De uitvoer van potplanten heeft de laatste jaren een sterke groei ondergaan. In 2000 ging voor een bedrag van 1,2 miljard euro de grens over; in 2005 kwam de uitvoer uit op 1,72 miljard euro. Potplanten worden voornamelijk afgezet in Duitsland, Engeland, Frankrijk en Italië. De uitvoer van boomkwekerijgewassen verliep in 2005 minder goed; de sector noteerde een uitvoerdaling van 4 % ten opzichte van 2004 (PT persbericht 11 januari 2006).

2.2 Totaaloverzicht inspectieresultaten

In 2005 heeft de PD 70.000 inspecties verricht bij de import van sierteeltproducten (= alle product-herkomstrelaties⁶). Iets meer dan de helft van de importinspecties had betrekking op voortkweekingsmateriaal (37.000 inspecties). Tijdens ruim 29.000 exportinspecties¹³ zijn 919.000 partijen geïnspecteerd. Tijdens Fytobewaking-Import en -Productie¹² zijn respectievelijk 794 en 362 inspectiebezoeken¹³ afgelegd. Daarnaast zijn 124 inspecties¹³ verricht in het kader van het monitoren van EU-verkeer. Boomkwekerijproducten zijn in dit rapport onderverdeeld naar de sectoren sierteelt en groente & fruit, afhankelijk van het uiteindelijke doel van de bomen.

Figuur 2.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in de sierteeltketen in 2005.

Tabel 2.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in de sierteeltproducten (*Tussen haakjes = aantal besmette niet-gereguleerde organisme-product combinaties*)

Organisme	Q-status	Import	FB-Import	FB EU-verkeer	KD	FB Eindteelt	Part. monsters	Totaal 2005	Totaal 2004
<i>Aphelenchoides besseyi</i>	IIAII					(1)	(2)	(3)	
<i>Bemisia tabaci</i>	IAI/IB	143	4					147	50
<i>Darna trima</i>	Q-waardig		1					1	
<i>Chrysanthemum stunt viroid</i>	IIAII				3		132 ^a	135	133
<i>Contarinia maculipennis</i>	Q-waardig	3						3	9
<i>Erwinia amylovora</i>	IIAII	Vondstcijfers zijn opgenomen in het hoofdstuk Groene ruimte							
<i>Erwinia chrysanthemi</i>	IIAII		(1)			(2)		(3)	(2)
<i>Fusarium foetens</i>	Q-waardig				1	(1)		1+(1)	1
<i>Helicoverpa armigera</i>	IAII	42						43	17
<i>Hirschmanniella areolata</i>	IAI	2						2	
<i>Horidiplosis ficifolii</i>	In onderzoek		5					5	
<i>Liriomyza huidobrensis</i>	IIAII	32	2			2		36	25
<i>Liriomyza sativae</i>	IAI	7						7	1
<i>Liriomyza trifolii</i>	IIAII	55				6		61	14
<i>Liriomyza huidobrensis/trifolii</i>	IIAII				2			2	9
<i>Oligonychus perditus</i>	IIAI	1	2					3	2
<i>Opogona sacchari</i>	IAII		13	2		2		17	14
<i>Phytophthora lateralis</i>	Q-waardig				1			1	
<i>Phytophthora ramorum</i>	2004/426/EC	Vondstcijfers zijn opgenomen in het hoofdstuk Groene ruimte							
<i>Puccinia horiana</i>	IIAII	1			1			2	4
<i>Radopholus similis</i>	IIAII				2		(1)	2+(1)	3+(2)
<i>Rhizoeus hibisci</i>	IAII		5					5	13
<i>Spodoptera eridiana</i>	IAI	1						1	
<i>Spodoptera frugiperda</i>	IAI	1						1	
<i>Spodoptera littoralis</i>	IAII	22				1		23	8
<i>Spodoptera litura</i>	IAI	4						4	
<i>Scirtothrips dorsalis</i>	IIAI	(2)						(2)	
(non-European) Scolytidae	IIAI		(1)					(1)	
<i>Thrips palmi</i>	IAI	37						37	19
<i>Tomato spotted wilt virus</i>	IIAII					(1)	(2)	(3)	1
<i>Verticillium dahliae</i>	IIAII					(1)		(1)	(5)
<i>Xiphinema americanum</i>	IAI	14						14	2
Totaal		365+(2)	32+(2)	2	10	11+(6)	132+(5)	552+(15)	333+(12)^b

^a Naktuinbouw in opdracht van derden.

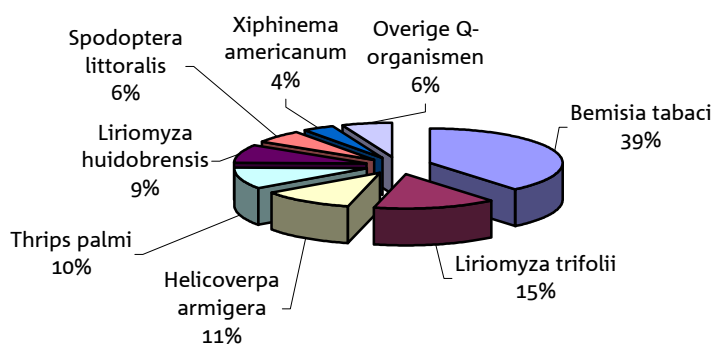
^b In 2004 werden elf keer vondsten gedaan (waarvan acht gereguleerd) van organismen die niet in 2005 zijn gevonden.

Van alle Q-organismen die in 2005 gevonden zijn (exclusief exportinspecties en particuliere monsters), is 87 % gevonden tijdens importinspecties en 8 % tijdens Fytobewaking-Importinspecties.

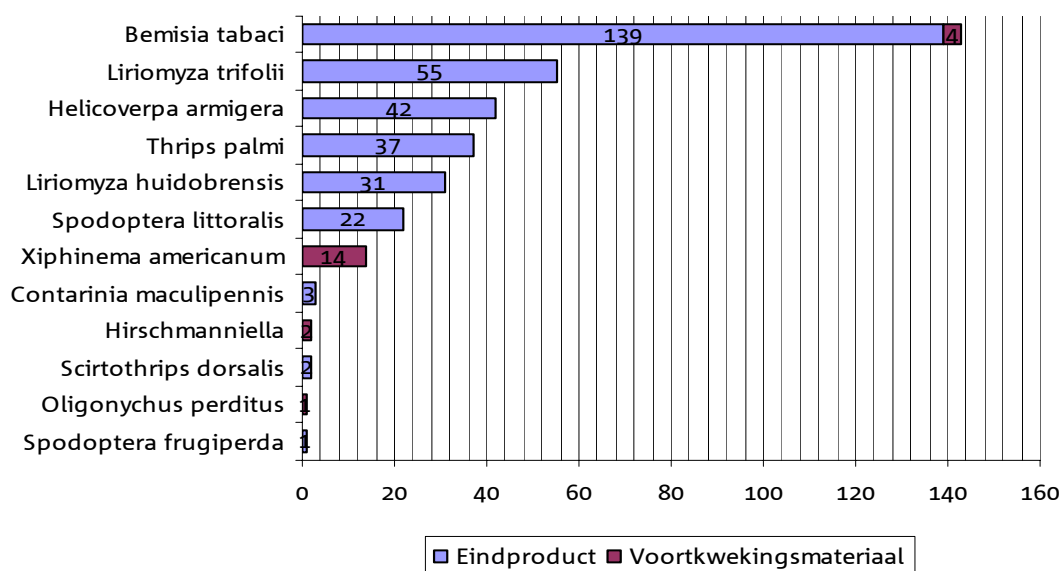
2.3 Import

In tegenstelling tot in het rapport Fytosanitaire Signalering 2004, is er in 2005 voor gekozen om ook importvondsten^{7a} te vermelden die niet tot maatregelen en notificaties hebben geleid. Er zijn daarmee vrij veel 'niet-gereguleerde combinaties' in het rapport opgenomen. Een 'gereguleerde combinatie' betekent dat de combinatie organisme-product de Q-status heeft volgens de Fytorichtlijn (2000/29/EG). Een 'niet-gereguleerde combinatie' heeft dus geen Q-status.

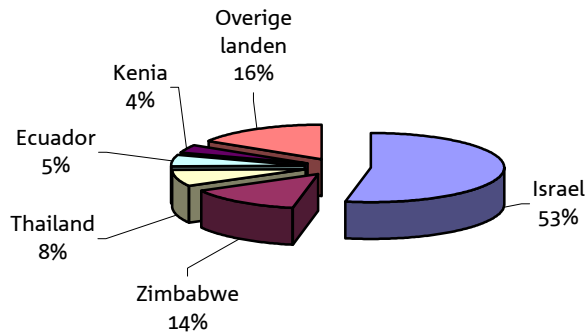
In 2005 werden in totaal in sierteeltgewassen 367 intercepties van Q(waardige)-organismen gedaan, waarvan 21 in voortkweekingsmateriaal. Bij de overige 346 intercepties ging het om eindproduct. Ten opzichte van 2004 is het aantal intercepties tijdens importinspecties meer dan verdubbeld. De belangrijkste verklaring hiervoor is dat het *Reduced Checks* percentage² voor Israëlische snijbloemen in juni 2005 van 5 naar 100 % is gegaan. Hierin trof de PD namelijk de meeste Q-organismen aan.

Figuur 2.2. De meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in sierteeltgewassen tijdens importinspecties.

Figuur 2.3. Herkomstlanden van besmet bevonden sierteeltpartijen tijdens importinspecties.

Figuur 2.4. Aantal onderscheppingen tijdens importinspecties in voortkwekingsmateriaal en in eindproduct.

Bemisia tabaci

Het meest gevonden organisme tijdens importinspecties is *Bemisia tabaci*. De PD vond dit organisme 143 keer in 2005, voornamelijk in snijbloemen uit Israël (107 keer). Deze wittevlies werd het meest gevonden in de gewassen *Solidago* (75), *Trachelium* (33) en *Eustoma* (12). Vergeleken met het aantal vondsten van *B.tabaci* in 2004, is het aantal vondsten in producten met als herkomstland Israël dit jaar opvallend. Terwijl vorig jaar minder dan 40 % van het totaal aantal *B.tabaci* vondsten gedaan werd in sierteeltproducten uit Israël, is dit percentage in 2005 gestegen tot 74 %. Dit kan worden verklaard door het verhoogde *Reduced Checks* percentage² voor snijbloemen uit Israël per juni 2005. Het percentage intercepties in snijbloemen van de soort *Solidago* uit Zimbabwe is van 43 % naar 14 % gedaald. Behalve in snijbloemen (139), is *B.tabaci* vier keer in voortkwekingsmateriaal aangetroffen.

Tabel 2.2. Vondsten *Bemisia tabaci* (IAI) tijdens importinspecties van sierteeltproducten.

Gewas	Land origine	Aantal vondsten
<i>Solidago</i>	Israël	53
<i>Trachelium</i>	Israël	31
<i>Solidago</i>	Zimbabwe	20
<i>Eustoma</i>	Israël	12
<i>Rosa</i>	Israël	6
<i>Gypsophila</i>	Israël	4
<i>Overig</i>		17
Totaal		143

Liriomyza trifolii

Liriomyza trifolii is 55 keer aangetroffen tijdens importinspecties, in 2004 was dat elf keer. Ook hier was de meerderheid van de besmette producten afkomstig uit Israël. Veruit de meeste intercepties werden gedaan in snijbloemen van het gewas *Gypsophila*.

Tabel 2.3. Vondsten *Liriomyza trifolii* (IIAII) tijdens importinspecties van sierteeltproducten.

Gewas	Land origine	Aantal vondsten
<i>Gypsophila</i>	Israël	38
<i>Eustoma</i>	Israël	5
<i>Solidago</i>	Zimbabwe	5
	Israël	5
<i>Overig</i>		2
Totaal		55

Helicoverpa armigera

Naast *B.tabaci* en *L.trifolii* werd ook *Helicoverpa armigera* veelvuldig gevonden in importpartijen van sierteeltproducten. *H.armigera* werd zowel in 2004 als in 2005 gevonden op diverse soorten snijbloemen, voornamelijk afkomstig uit Afrikaanse landen en Israël. In 2005 werd *H.armigera* 42 keer gevonden, in 2004 was dit zestien keer.

Tabel 2.4. Vondsten *Helicoverpa armigera* (IAII) tijdens importinspecties van sierteeltproducten.

Gewas	Land origine	Aantal vondsten
<i>Eryngium</i>	Zimbabwe	7
<i>Rosa</i>	Zimbabwe	6
<i>Dianthus</i>	Israël	5
<i>Eustoma</i>	Israël	4
<i>Dianthus</i>	Ethiopië	3
	Kenia	3
<i>Gypsophila</i>	Israël	3
Overig		11
Totaal		42

Thrips palmi

In sierteeltproducten treft de PD *Thrips palmi* bij import al enkele jaren vrijwel uitsluitend aan in orchideeën. De meeste intercepties zijn net als in 2004, toen negentien partijen besmet bevonden werden, gedaan in orchideeën uit Thailand (23), gevolgd door orchideeën uit Singapore (6) en Maleisië (5). Voor orchideeën uit Thailand is sinds 1999 een noodmaatregel van kracht (speciale eisen). Het grote aantal vondsten in Thaise partijen in 2004 en 2005 is daarom opvallend en heeft nadere aandacht nodig.

Tabel 2.5. Vondsten *Thrips palmi* (IAI) tijdens importinspecties van sierteeltproducten.

Gewas	Land origine	Aantal vondsten
<i>Orchidaceae</i>	Thailand	23
	Singapore	6
	Maleisië	5
Overig		3
Totaal		37

Liriomyza huidobrensis

De PD trof *Liriomyza huidobrensis* 32 keer aan in 2005. Net als in 2004 waren Equador en Kenia de belangrijkste herkomstlanden en was *Gypsophila* het belangrijkste product waarin *L.huidobrensis* gevonden werd.

Tabel 2.6. Vondsten *Liriomyza huidobrensis* (IIAII) tijdens importinspecties van sierteeltproducten.

Gewas	Land origine	Aantal vondsten
<i>Gypsophila</i>	Equador	14
	Kenia	4
<i>Eryngium</i>	Equador	3
	Kenia	3
Overig		6
Totaal		32

Daarnaast zijn de organismen *Spodoptera littoralis* (22) en *Xiphinema americanum* (14) geregeld onderschept in 2005. *S.littoralis* werd twee keer gevonden in voortkweekingsmateriaal en twintig keer in eindproducten. De producten waarin *S.littoralis* werd aangetroffen, waren afkomstig uit diverse landen. *Xiphinema americanum* is in 2005 alleen gevonden in bonsais afkomstig uit Japan, Zuid-Korea en China.

Q-vondsten in bonsais

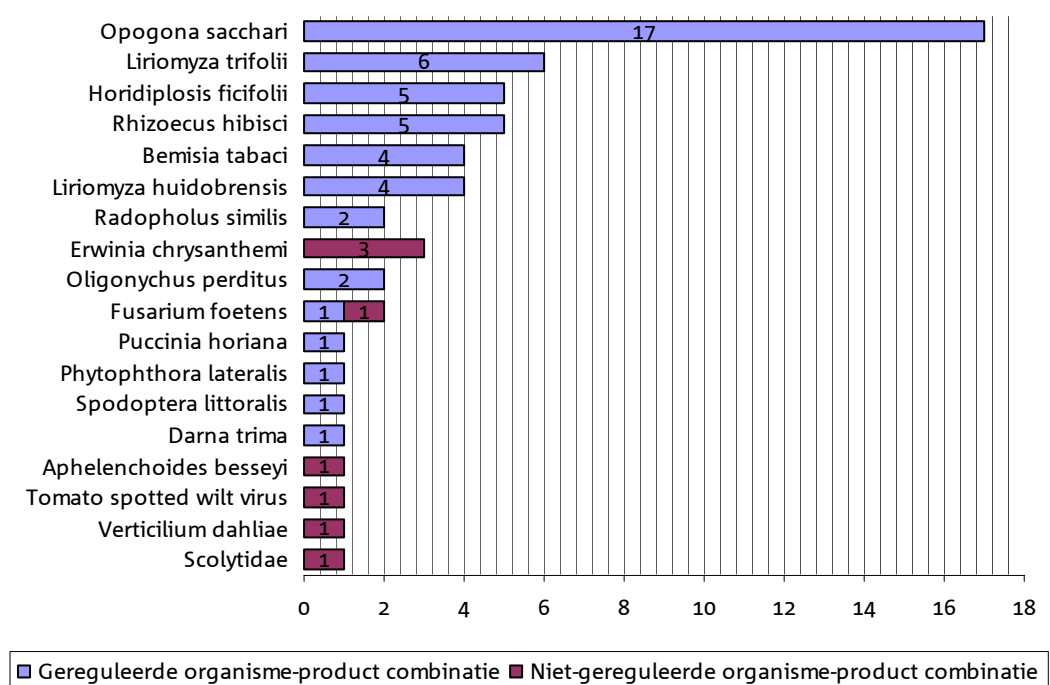
Opvallend is dat bijna alle Q-vondsten in voortkweekingsmateriaal, gedaan zijn in (pseudo)bonsaibomen. In totaal zijn tijdens importinspecties in 2005 zeventien vondsten gedaan in bonsaibomen. Tijdens de 'voortgezette importinspecties' (Fytobewaking-Import) zijn daarnaast nog eens twaalf van de in totaal 31 vondsten gedaan in bonsaibomen. Tabel 2.7 geeft een overzicht van de organisme-vondsten in bonsais.

Tabel 2.7. Vondsten van Q-organismen tijdens importinspecties en Fytobewaking-Importinspecties in bonsaibomen.

Organisme	Q-status	Gewas	Herkomstland	Bemonsterings-bron	Aantal vondsten
<i>Xiphinema americanum</i>	IAI	Divers	Divers (Azië)	Import	14
<i>Hirschmanniella sp.</i>	IAI	<i>Carmona</i>	China		2
<i>Oligonychus perditus</i>	IIAI	<i>Juniperus</i>	Japan		1
<i>Horidiplosis ficifolii</i>	In onderzoek	<i>Ficus</i>	China	FB-Import	5
<i>Rhizoecus hibisci</i>	IIAI	<i>Serissa</i>	China, Indonesië		5
<i>Oligonychus perditus</i>	IIAI	<i>Juniperus</i>	Japan		2
Totaal					29

2.4 Teelt

In de teelt van siergewassen is door de PD en Naktuinbouw 68 keer een schadelijk organisme gevonden in 2005 (exclusief *Phytophthora ramorum* en *Erwinia amylovora*). In 55 van deze gevallen betrof het een gereguleerde Q-combinatie¹⁶. Daarnaast trof Naktuinbouw in particuliere monsters 135 keer het *Chrysanthemum stunt viroid* aan. Van de 68 vondsten^{7b} gedaan door de PD en Naktuinbouw werden er 34 door de PD gedaan tijdens Fytobewaking-Importinspecties ('voortgezette' importinspecties). Vondsten van *E.amylovora* en *P.ramorum* zijn opgenomen in het hoofdstuk 'Groene ruimte'.

Figuur 2.5. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen tijdens inspecties in de teelt van siergewassen (exclusief particuliere inzendingen).

Opogona sacchari

Het meest aangetroffen Q-organisme in de teelt van siergewassen was net als in 2004 *Opogona sacchari* (17 vondsten). *O.sacchari* wordt al jarenlang door de PD aangetroffen in kasteelten. De continue import van besmet plantmateriaal tezamen met het feit dat *O.sacchari* tijdens importinspecties niet gemakkelijk gevonden kan worden, maakt dat voorkómen van uitbraken en uitroeiing daarvan in Nederlandse kassen moeilijk is. Daarom heeft de PD begin 2004 besloten een gewijzigde pest status van *O.sacchari* aan de EU-Commissie te melden. Het organisme heeft nu de status '*Present, only in protected cultivation*' en hiermee heeft Nederland het uitroeiingbeleid losgelaten. De PD concentreert zich nu op het voorkómen van het in de handel brengen van besmet plantmateriaal. Maatregelen worden nu alleen nog opgelegd als aantasting blijkt bij inspecties voor export of EU-handel, of als andere landen een notificatie sturen. Frankrijk heeft overigens aangegeven geregeld Nederlandse partijen met *O.sacchari* te ontvangen (zie 'Notificaties over Nederlands product').

Tabel 2.8. Vondsten *Opogona sacchari* (IAII) in de teelt van siergewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Dracaena</i>	FB-productie	2
Diversen		2
<i>Dracaena</i>	FB-import	2
Palmen		2
<i>Pachira</i>		2
Diversen		7
Totaal		17

***Liriomyza* sp.**

Liriomyza huidobrensis en *L.trifolii* zijn door de PD respectievelijk vier en zes keer gevonden in de teelt van siergewassen in 2005. Daarnaast zijn twee (Q-)vondsten van *Liriomyza* soorten gedaan door Naktuinbouw. Deze vondsten zijn niet in de tabellen 2.9 en 2.10 opgenomen, omdat niet bekend is om welke soorten het gaat. Vorig jaar werd in totaal negentien keer een *Liriomyza*-soort in de teelt van siergewassen gevonden. Het vermeende wijdverspreid voorkomen van deze soorten in Nederland en een groot deel van de EU was in 2004 aanleiding voor de sector om een Pest Risk Analysis (PRA) te laten uitvoeren, welke als doel had om te onderzoeken of deregulering (schrappen van de Fytorichtlijn) van beide soorten tot de mogelijkheden behoort. De PD zal de uitkomst van de PRA in 2006 met de sector bespreken.

Tabel 2.9. Vondsten *Liriomyza trifolii* (IIAII) in de teelt van siergewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Dendranthema</i>	FB-productie	4
<i>Gerbera</i>		2
Totaal		6

Tabel 2.10. Vondsten *Liriomyza huidobrensis* (IIAII) in teelt van siergewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Gypsophila</i>	FB-productie	2
<i>Carthamus</i>	FB-import	1
Aquariumplanten		1
Totaal		4

Horidiplosis ficifolii

Naar aanleiding van een vondst van het organisme *Horidiplosis ficifolii* in juli 2005, is een quickscan uitgevoerd. In de quickscan werd aanbevolen een PRA voor deze galmugsoort uit te voeren. Mede omdat de PD een brede aanwezigheid van het organisme in Nederland niet uitsluit,

wordt eveneens een survey¹⁴ uitgevoerd. De status van het organisme blijft ten minste tot het moment dat de PRA is afgerond 'niet Q-waardig'. In de loop van het jaar is *H.ficifolii* nog vier keer gevonden, altijd in pseudo-bonsais van het geslacht *Ficus*.

Tabel 2.11. Vondsten *Horidiplosis ficifolii* (mogelijk Q-waardig) in de teelt van siergewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Ficus</i>	FB-import	5

Fusarium foetens

In de vermeerderingsteelt van *Begonia* trof Naktuinbouw, net als in 2004, één besmetting door de quarantainewaardige schimmel *Fusarium foetens* aan. De PD constateerde een besmetting op een productiebedrijf van *Begonia*'s.

Tabel 2.13. Vondsten *Fusarium foetens* (Q-waardig) in de teelt van siergewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Begonia</i>	FB-productie	1
	Naktuinbouw	1
Totaal		2

Rhizoecus hibisci

De PD heeft de wortelwolluis *Rhizoecus hibisci* vijf keer aangetroffen in de teelt van *Serissa* bonsais. In 2004 werd *R.hibisci* acht keer gevonden, eveneens in de teelt van *Serissa* bonsais. Alle vondsten zijn (zowel in 2004 als in 2005) gedaan tijdens Fytobewaking-importinspecties, het onderdeel van de Fytobewaking dat in het leven is geroepen als follow-up van importinspecties. De bonsais waren in vier gevallen afkomstig uit China, in één geval uit Indonesië.

Tabel 2.14 Vondsten van *Rhizoecus hibisci* (IAII) in de teelt van siergewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Serissa</i>	FB-import	5

Spodoptera littoralis

Spodoptera littoralis werd in 2005 éénmaal gevonden op een Chrysantenteeltbedrijf.

2.5 Export

Tabel 2.15. Afkeuringen in sierteeltproducten tijdens exportinspecties (afkeuringen op organisme).

Gewas	Bacterie	Insect	Nematode	Schimmel	Virus	Totaal
<i>Rosa</i>	4	3.449	7	9	-	3.469
<i>Dendranthema</i>	-	1.465	-	32	-	1.497
<i>Hydrangea</i>	-	548	-	1	-	549
<i>Dianthus</i>	-	395	-	1	-	396
<i>Alstroemeria</i>	-	360	-	-	-	360
<i>Ornithogalum</i>	-	317	-	-	-	317
Overig	14	7.284	117	82	1	7.598
Totaal	18	13.818	124	125	1	14.086

De PD heeft 918.955 partijen sierteeltproducten geïnspecteerd, bestemd voor export. Er zijn 14.086 partijen afgekeurd op de aanwezigheid van een organisme, ruim 4.000 partijen meer dan in 2004. In totaal is 1,53 % van de geïnspecteerde exportpartijen afgekeurd in 2005. De aanwezigheid van insecten was in ruim 98 % van alle gevallen de reden voor afkeuring. De meest aangetroffen

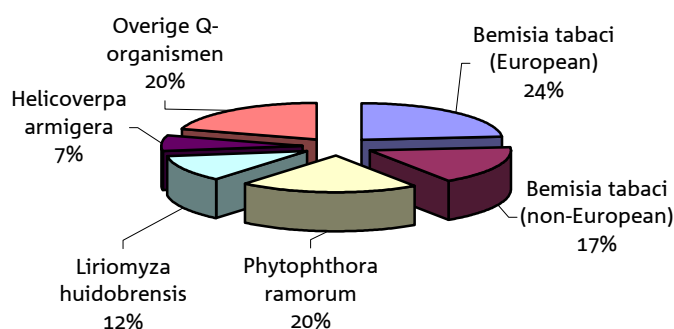
insecten waren (net als in 2004) tripsen, witte vliegen, mijten en luizen. De meest afgekeurde sierteeltproducten waren *Rosa* (3.469 partijen) en *Dendranthema* (1.497 partijen).

2.6 Notificaties en klachten over Nederlands product

Andere EU-lidstaten hebben 91 keer een notificatie aan Nederland verstuurd over een sierteeltproduct. In 59 gevallen ging het om de vondst van een schadelijk organisme. Het Verenigd Koninkrijk verstuurde de meeste notificaties (38), gevolgd door Ierland (7) en Finland (5). *Bemisia tabaci* is het meest gevonden organisme. Dit organisme werd veertien keer gevonden op een sierteeltproduct afkomstig uit Nederland (vermoedelijk een Europese *B.tabaci*) en tien keer op een product dat via Nederland de EU binnengebracht is (vermoedelijk een niet-Europese *B.tabaci*). Naast *B.tabaci* werden *Phytophthora ramorum*, *Liriomyza huidobrensis* en *Helicoverpa armigera* betrekkelijk vaak (respectievelijk twaalf, zeven en vier keer) gevonden in Nederlands product.

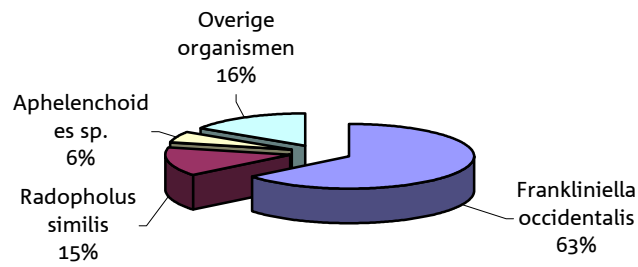
Andere organismen die EU-lidstaten in 2005 vonden in Nederlands product zijn *Tinocallis takachihoensis* (3, geen Q-organisme), *Erwinia amylovora* (2), *Frankliniella schultzei* (1), *Opogona sacchari* (1), *Paratrichodorus* sp. (1), Peach X Disease (1), *Puccinia horiana* (1) en *Trichoferus campestris* (1, geen Q-organisme).

Behalve de officieel verstuurde notificaties, meldde Frankrijk in maart 2006 dat het organisme *Opogona sacchari* 21 keer gevonden was in 2005 op Nederlands product. Deze vondsten zijn in figuur 2.6 niet opgenomen. Onderdeel van het aangepast *Opogona*-beleid was dat de PD controles bij afzet van bedrijven intensificeert als klachten uit het buitenland hier aanleiding toe geven. De Franse meldingen geven deze aanleidingen, maar kwamen te laat en te weinig gedetailleerd bij de PD binnen om nog adequaat te kunnen reageren. Duitsland meldde ook twee *Opogona*-vondsten en één Q-vondst van *Fusarium foetens*.

Figuur 2.6. De meest frequent genotificeerde Q-organismen door EU-lidstaten in Nederlands product.

In 2005 notificeerden derde landen 89 keer aan Nederland wegens de vondst van een schadelijk organisme in sierteeltproducten. Rusland stuurde 57 keer een notificatie, in alle gevallen omdat het in Nederland veel voorkomende organisme *Frankliniella occidentalis* (Californische trips) gevonden was. In 18 van deze gevallen meldde Rusland dat het om *Frankliniella occidentalis* en/of *Ceratitis capitata* ging (niet terug te vinden in figuur 2.7). Roemenië deed elf notificaties naar Nederland uitgaan, waarbij het in alle gevallen om een vondst van de nematode *Radopholus similis* ging.

Figuur 2.7. De meest frequent genotificeerde Q-organismen door derde landen in Nederlands product.

Naast *F.occidentalis*, *C.capitata* en *R.similis* werden onder andere *Phytophthora ramorum* (2) en nematoden uit de geslachten *Aphelenchoides* (5) en *Ditylenchus* gevonden (2).

3 Groenten en fruit

3.1 Sectorbeeld

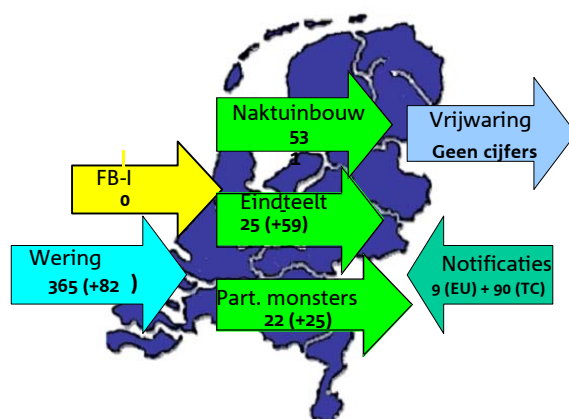
De groente- en fruitsector is een belangrijke tak van de Nederlandse tuinbouw. De totale productiewaarde van verse groenten, fruit, uien en paddestoelen steeg in 2005 ten opzichte van 2004 met 6 % naar een waarde van 2,38 miljard Euro (LEI, Actuele ontwikkelingen 2005). De uitvoer van groenten en fruit naar andere landen kwam in 2005 uit op een kleine 6,5 miljard euro. Hiermee groeide de uitvoer met twee procent vergeleken met 2004 (PT persbericht 11 januari 2006).

Het areaal glasgroente bedroeg in 2005 4.430 hectare, waarvan op 1.380 hectare tomaat en op 1.240 hectare paprika geteeld werd (CBS). De prijzen van verse groenten waren in 2005 voor de meeste gewassen hoger dan in het jaar daarvoor. Hierdoor steeg de uitvoerwaarde van verse groenten met 4 %. Opvallend was de groei van de uitvoer van verse groenten naar Duitsland, de belangrijkste afzetmarkt van Nederlandse vruchtgroenten. De uitvoer van paprika's en komkommers steeg in 2005 ten opzichte van 2004 met respectievelijk 12 en 3 %. De uitvoerwaarde van aubergines nam af met 3 %, terwijl de uitvoerwaarde van tomaten op hetzelfde niveau bleef. De totale uitvoerwaarde van fruit steeg in 2005 met één procent. Hierbij gaat het vooral om re-export (import gevolgd door export) (PT persbericht 11 januari 2006).

In 2005 verminderde het teeltoppervlak van champignons met 9 % naar 77 hectare. Teeltintensivering en een toenemende productiviteit compenseerden echter de daling in het teeltoppervlak. De jaarlijkse productie van champignons komt uit op 26.000 ton, waarvan de helft bestemd is voor de versmarkt. De binnenlandse consumptie bedraagt een klein deel (10-15 %) van de totale productie voor de versmarkt.

Vollegrondsgroenten en -fruit werd op 41.780 hectare geteeld in 2005. Spruitkool, was- en bospeen en prei zijn (qua areaal) de belangrijkste gewassen, met allen een teeltareaal van rond de 3.000 hectare, gevolgd door sluitkool, bloemkool, aardbei en asperge met een teeltareaal van bijna 2.300 hectare. Het teeltoppervlak van uien bedroeg 16.800 hectare in 2005 (niet in het totaal areaal vollegrondsgroenten inbegrepen) (CBS). De totale productiewaarde van uien was in 2005 202 miljoen euro, twee keer zoveel als in het voorgaande jaar (LEI, Actuele ontwikkelingen 2005).

3.2 Totaaloverzicht inspectieresultaten

Figuur 3.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in groenten en fruit in 2005.

In 2005 heeft de PD, net als in 2004, ruim 43.000 importinspecties (= alle product-herkomstrelaties⁶, exclusief fytosanitair niet-inspectieplichtige producten) in groente en fruit verricht. Er werden ruim 8.000 exportinspecties¹³ uitgevoerd, waarbij 77.000 partijen groenten en fruit zijn geïnspecteerd, 23 % meer dan vorig jaar. Tijdens de Fytobewaking-Import en -Productie zijn (gelijkelijk verdeeld) een kleine 1.200 inspecties¹⁴ verricht. Daarnaast voerde de PD in 2005 bijna 1.100 inspecties¹⁴ uit tijdens een aantal surveys¹⁵ die specifiek gericht zijn op één organisme.

Tabel 3.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in groente- en fruitproducten (*Tussen haakjes = aantal besmette niet-gereguleerde organisme-product combinaties*)

Organisme	Q-status	Import	KD	FB Eindteelt	Part. monsters	Totaal 2005	Totaal 2004
<i>Alternaria alternata</i>	IIAI	(6)				(6)	(6)
<i>Anastrepha cf fraterculus</i>	IAI	1				1	? ^c
<i>Anastrepha obliqua</i>	IAI	4				4	? ^c
<i>Apple proliferation phytoplasma</i>	IIAI		5			5	3
<i>Bemisia tabaci</i>	IAI/IB	38				38	22
<i>Ceratitis cf cosyra</i>	IAI	2				2	? ^c
<i>Ceratitis cf rosa</i>	IAI	1				1	? ^c
<i>Clavibacter michiganensis subs.mich.</i>	IIAI				1	1	
<i>Colletotrichum acutatum</i>	IIAI		7			7	4+(1)
<i>Dacus ciliatus</i>	IAI	1				1	? ^c
<i>Ditylenchus dipsaci</i>	IIAI		10	(6)	(2)	10+(8)	(1)
<i>Guignardia citricarpa</i>	IIAI	69				69	21
<i>Helicoverpa armigera</i>	IIAI	69				69	75
<i>Iris yellow spot virus</i>	Q-waardig			1		1	
<i>Leucinodes orbonalis</i>	Q-waardig	53				53	23
<i>Liriomyza huidobrensis</i>	IIAI	(17)		(1)		(18)	(45)
<i>Liriomyza sativae</i>	IAI	3				3	2
<i>Liriomyza trifolii</i>	IIAI	(3)				(3)	(4)
<i>Meloidogyne chitwoodi</i>	IIAI		2	2		4	1
<i>Meloidogyne fallax</i>	IIAI		1	1		2	1
<i>Pear decline phytoplasma</i>	IIAI		4			4	13
<i>Pepino mosaic virus</i>	2004/200/EC			(47)	(2)	(49)	(28)
<i>Plum pox virus (sharka)</i>	IIAI		5	20		23	19
<i>Phytophthora fragariae</i>	IIAI		1			1	5
<i>Ralstonia solanacearum</i>	IIAI				3 ^a	3	
<i>Rhagoletis cingulata</i>	IIAI			1		1	? ^c
<i>Spodoptera littoralis</i>	IIAI	2				2	2
<i>Spodoptera litura</i>	IAI	2				2	
<i>Scirtothrips dorsalis</i>	IIAI	(58)				(58)	(19)
<i>Strawberry crinkle virus</i>	IIAI		1			1	
<i>Thrips palmi</i>	IAI	120				120	45
<i>Tomato spotted wilt virus</i>	IIAI			(1)	(4)	(5)	5
<i>Verticillium dahliae</i>	IIAI			(1)	(6)	(7)	(2)
<i>Xanthomonas axonopodis pv phaseoli</i>	IIAI				18 ^a	18	17
<i>Xanthomonas fragariae</i>	IIAI		17	(3)	(11) ^b	17+(14)	19+(16)
Totaal		365+(82)	53	25+(59)	22+(25)	465+(166)	299+(131)^d

^a Naktuinbouw in opdracht van derden.

^b Waarvan twee door Naktuinbouw in opdracht van derden.

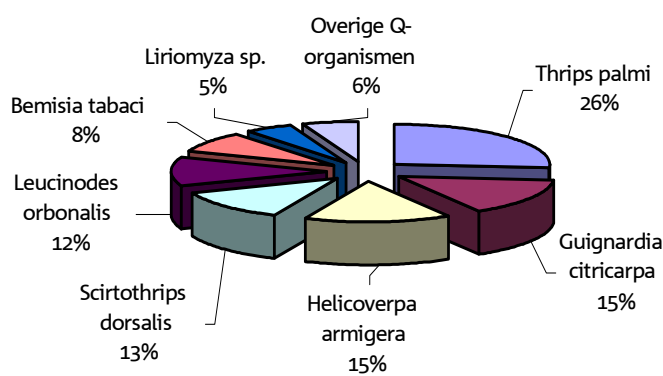
^c In totaal werden 'non-European *Tephritidae*' dertien keer gevonden.

^d In 2004 werden 31 keer vondsten gedaan van organismen (22 gereguleerde combinaties) die niet in 2005 zijn gevonden.

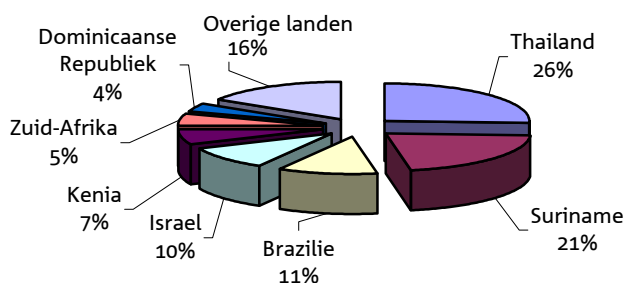
3.3 Import

In tegenstelling tot het rapport Fytosanitaire Signalering 2004, is er in 2005 voor gekozen om ook importvondsten te vermelden die niet tot maatregelen en notificaties hebben geleid. Er zijn daarmee vrij veel 'niet-gereguleerde combinaties' in het rapport opgenomen. Een 'gereguleerde combinatie' betekent dat de combinatie organisme-product de Q-status heeft volgens de Fytorichtlijn (2000/29/EG). Een 'niet-gereguleerde combinatie' heeft dus geen Q-status.

In 2005 heeft de PD 447 intercepties gedaan in importpartijen groenten en fruit. In 82 gevallen betrof het een niet-gereguleerde Q-combinatie. Evenals in sierteeltgewassen, is het aantal importvondsten voor groenten en fruit hoger dan in het voorgaande jaar. Eén van de verklaringen hiervoor is dat het aantal zendingen (en inspecties) *Solanum melongena* uit Thailand is verdubbeld ten opzichte van 2004. Hierin trof de PD geregeld *Thrips palmi* en *Leucinodes orbonalis* aan. Alle intercepties tijdens importinspecties zijn gedaan in eindproducten.

Figuur 3.2. De meest frequent gevonden Q(waardige)-organismen in groenten en fruit tijdens importinspecties.

Figuur 3.3. Herkomstlanden van besmet bevonden groente- en fruitpartijen tijdens importinspecties.

Thrips palmi

Het meest onderschepte organisme in importpartijen groenten en fruit is *Thrips palmi*. Terwijl dit organisme vorig jaar 45 keer aangetroffen werd, is het dit jaar 120 keer gevonden in importpartijen. *T. palmi* werd het meest gevonden in partijen *Solanum melongena* (aubergine) uit Suriname (77), gevolgd door partijen van hetzelfde product afkomstig uit Thailand (13) en de Dominicaanse Republiek (7). Het grote aantal vondsten van *T. palmi* kan slechts beperkt verklaard worden door een verhoogd aantal zendingen van aubergine uit de betreffende landen. Het inspectieregime is niet verhoogd ten opzichte van 2004.

Tabel 3.2. Vondsten *Thrips palmi* (IAI) tijdens importinspecties in groenten en fruit.

Gewas	Land origine	Aantal onderscheppingen
<i>Solanum melongena</i>	Suriname	76
	Thailand	13
	Dominicaanse Republiek	7
<i>Momordica</i> sp.	Suriname, Thailand, Dominicaanse Republiek	11
Overig		13
Totaal		120

Helicoverpa armigera

In tegenstelling tot 2004, is *Helicoverpa armigera* in 2005 niet het meest onderschepte organisme bij importinspecties (69 vondsten). De PD treft *H. armigera* al jarenlang (naast snijbloemen) vooral aan in bonen en peulen uit Afrikaanse landen. Deze producten moeten geïnspecteerd worden vanwege kwaliteitseisen, maar zijn niet inspectieplichtig vanwege fytosanitaire eisen. Dit is een onbevredigende situatie. *H. armigera* heeft nu namelijk de Q-status IAI, wat wil zeggen dat vondsten op alle plantaardige producten aangepakt moeten worden. Gezien de vele vondsten in peulen en bonen zouden deze mogelijk inspectieplichtig moeten worden. Een alternatief is dat *H. armigera* gedereguleerd wordt tot een organisme dat geen Q-status heeft in combinatie met eindproduct. Dit laatste kan alleen als eindproduct geen belangrijke pathway is die tot introductie van *H. armigera* in Nederlandse kassen leidt. Hierbij spelen ook de natuurlijk oprukkende populaties vanuit zuid-Europa een rol. De PD voert de discussie over de status van *H. armigera* in 2006.

Tabel 3.3. Vondsten *Helicoverpa armigera* (IAI) tijdens importinspecties in groenten en fruit.

Gewas	Land origine	Aantal onderscheppingen
<i>Pisum sativum</i>	Kenia	22
	Zambia, Zimbabwe	13
	Tanzania	9
<i>Ocimum</i> sp.	Thailand	7
<i>Phaseolus</i> sp.	Kenia, Egypte	6
Overig		12
Totaal		69

Guignardia citricarpa

Guignardia citricarpa is in 2005 in Citrusvruchten gevonden, voornamelijk afkomstig uit Brazilië (43) en Zuid-Afrika (20). In 2004 werd dit organisme 21 keer aangetroffen in importpartijen *Citrus*.

Tabel 3.4. Vondsten *Guignardia citricarpa* (IIAI) tijdens importinspecties in groenten en fruit.

Gewas	Land origine	Aantal onderscheppingen
<i>Citrus</i> sp.	Brazilië	43
	Zuid-Afrika	20
Overig		6
Totaal		69

Scirtothrips dorsalis

Het organisme *Scirtothrips dorsalis* werd door de PD 58 keer gevonden in 2005, waarvan 48 keer in *Momordica* uit Suriname. In 2004 trof de PD dit organisme achttien keer aan bij import. De snelle verspreiding van het organisme wereldwijd zou de toename van het aantal vondsten kunnen verklaren. Voor alle vondsten gedaan in 2005 geldt overigens dat *S.dorsalis* voor de producten waarin het is gevonden geen Q-status heeft. *S.dorsalis* is alleen gereguleerd voor planten van *Citrus*, *Fortunella* en *Poncirus*. Door de vondsten in 2005 overweegt de PD om een Pest Risk Analysis uit te voeren voor dit organisme.

Tabel 3.5. Vondsten *Scirtothrips dorsalis* (IIAI) tijdens importinspecties in groenten en fruit.

Gewas	Land origine	Aantal onderscheppingen
<i>Momordica</i>	Suriname	48
<i>Solanum melongena</i>	India, Suriname, Thailand	5
<i>Asparagus</i> sp.	Thailand	4
<i>Ocimum</i>	Israël	1
Totaal		58

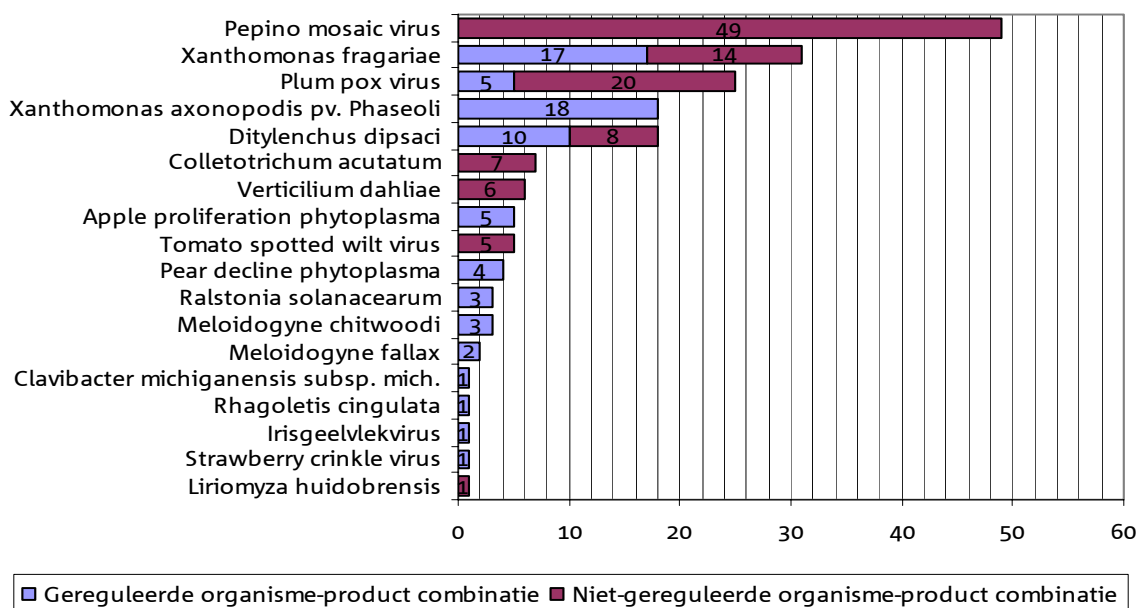
Leucinodes orbonalis

De PD vond het organisme *Leucinodes orbonalis* 53 keer in 2005. Naar aanleiding van de Pest Risk Analysis over *L.orbonalis* die in 2005 door de PD is afgerond, heeft Directeur-Generaal Bergkamp (LNV) besloten dit organisme vanaf 2006 niet meer als Q-waardig te beschouwen. Dit besluit lag in lijn met de uitkomsten van de PRA en het PD-advies. *L.orbonalis* werd het afgelopen jaar vrijwel alleen gevonden op *Solanum melongena* uit Thailand (49). Vorig jaar werd *L.orbonalis* 23 keer aangetroffen in importpartijen.

Bemisia tabaci

Bemisia tabaci werd 38 keer gevonden tijdens importinspecties van basilicum (*Ocimum*); 33 keer in partijen uit Israël en vijf keer in partijen uit Thailand. *B.tabaci* werd 22 keer gevonden in 2004, eveneens in basilicum uit Israël en Thailand.

3.4 Teelt

Figuur 3.4. Aantal vondsten van organismen met een Q(waardige)-status in de teelt van groenten en fruit.

In de teelt van groenten en fruit (inclusief voortkwekingsmateriaal en fruitbomen) zijn dit jaar 184 keer Q(waardige)-organismen gevonden. In 100 gevallen betrof het een gereguleerde combinatie. Vorig jaar werden er in totaal 137 vondsten van Q-organismen gedaan in de teelt van groenten en fruit.

Pepino mosaic virus

De EU commissierichtlijn (2004/200/EG) voor *Pepino mosaic virus* (PepMV) stelt sinds 1 februari 2004 uitsluitend maatregelen aan het in het verkeer brengen van tomatenzaad. De verplichtingen voor tomatenplanten zijn vorig jaar vervallen. Onderdeel van de richtlijn is de plicht om een survey te houden in de plantenkwekerij en de productieteelt. Op deze wijze houden de EU-lidstaten de vinger aan de pols. De PD-survey naar PepMV op 58 random gekozen productieteeltbedrijven leverde dit jaar vondsten van het virus op 47 bedrijven op. In 2004 werd PepMV in totaal 22 keer gevonden in de productieteelt van tomaat. Naktuinbouw voert inspecties uit op alle 25 plantenkwekerijen. In de periode 15 september 2004 – 15 september 2005 werden tijdens 260 inspecties geen symptomen van PepMV waargenomen. Bovendien onderzocht Naktuinbouw in dezelfde periode bladmonsters van elke kwekerij. In 212 mengmonsters (wat neerkomt op 60.000 bladmonsters) werd eveneens geen PepMV aangetoond. Ook de door Naktuinbouw uitgevoerde inspecties op bedrijven die tomatenzaad produceren leverden geen vondsten op van PepMV. Hetzelfde geldt voor toetsingen aan (geïmporteerd) tomatenzaad, die overigens door de bedrijven zelf worden uitgevoerd. De conclusie dat PepMV voorkomt op een behoorlijk aantal tomatenproductiebedrijven in Nederland is gerechtvaardigd. Het uitgangsmateriaal, zowel zaad als planten, lijkt vrij te zijn van het virus.

Tabel 3.6. Vondsten van *Pepino mosaic virus* (2004/200/EC) in de teelt van groente- en fruitgewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Lycopersicum esculentum</i>	FB-Organisme	47
	Particulieren	2
Totaal		49

Xanthomonas fragariae

Naktuinbouw inspecteert op alle bedrijven van aardbeiplantkwekers op het voorkomen van *Xanthomonas fragariae*. In 2005 trof Naktuinbouw op zeventien bedrijven in 38 partijen besmettingen aan. In 2004 werd een besmetting aangetoond op zestien bedrijven in 43 partijen. De PD vond tijdens de survey naar een andere *Xanthomonas*-soort in de productieteelt van aardbei drie keer *X.fragariae*. In monsters ingezonden door particulieren werd door de PD en Naktuinbouw elf keer *X.fragariae* vastgesteld. Doelstelling van de PD, Naktuinbouw en het bedrijfsleven is om een schone productiekolom voor uitgangsmateriaal te realiseren. Deze doelstelling is nog niet gerealiseerd, aangezien het aantal vondsten in het uitgangsmateriaal in 2005 nagenoeg gelijk is aan het aantal vondsten in 2004.

Tabel 3.7. Vondsten van *Xanthomonas fragariae* (IIAII) in de teelt van groente- en fruitgewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Fragaria</i> sp.	KD	17
	Particulieren	11
	FB-Productie	3
Totaal		31

Plum pox virus

Om de infectiedruk van het *Plum pox virus* (pruimenschakavirus) voor uitgangsmateriaal van *Prunus* laag te houden inspecteert de PD in de eindteelt van pruimen en legt bestrijdingsmaatregelen op bij een vondst. In 2005 trof de PD het *Plum pox virus* twintig keer aan tijdens de survey naar dit virus, in 2004 was dit nog veertien keer. Naktuinbouw vond het virus vijf keer in 2005, terwijl er door de keuringsdienst in 2004 één vondst werd gedaan.

Tabel 3.8. Vondsten van *Plum pox virus* (IIAII) in de teelt van groente- en fruitgewassen.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Prunus</i> sp.	FB-Organisme	20
	KD	5
Totaal		25

Monilinia fructicola

Het Q-organisme *Monilinia fructicola* komt sinds enkele jaren voor in de EU (Frankrijk). Een survey in 2005 leverde geen vondsten van dit organisme in Nederland op. In Brussel is een discussie gaande over nut en noodzaak van het reguleren van vruchten. Op dit moment zijn zowel planten als vruchten gereguleerd.

3.5 Export

Voor groente en fruit voert de PD de exportinspecties uit als het zendingen met een (gedeeltelijk) niet-Nederlandse herkomst betreft. Het Kwaliteits Controle Bureau (KCB) voert de inspecties uit voor Nederlands product.

De PD heeft in 2005 in groente- en fruitproducten bijna 78.000 partijen gekeurd tijdens exportinspecties. Er zijn 1.488 partijen afgekeurd op de aanwezigheid van een organisme. In totaal werd 1,91 % van de geïnspecteerde partijen afgekeurd op de aanwezigheid van een organisme. De aanwezigheid van een insect was in 99 % van de afkeuringen op organisme de reden voor afkeuring. Veruit het meest aangetroffen organisme is trips. De meeste organismen werden gevonden in paprika (*Capsicum annuum*), koolsoorten (*Brassica* sp.) en sla (*Lactuca sativa*).

Tabel 3.9. Afkeuringen in groente- en fruitproducten tijdens exportinspecties.

Gewas	Bacterie	Insect	Schimmel	Totaal
<i>Capsicum</i> sp.	-	249	2	251
<i>Lactuca</i> sp.	-	248	1	249
<i>Brassica</i> sp.	-	208	-	208
<i>Apium</i> sp.	-	76	-	76
<i>Rubus</i> sp.	-	69	-	69
<i>Cucurbita</i> sp.	-	67	-	67
Overig	1	554	13	568
Totaal	1	1.471	16	1.488

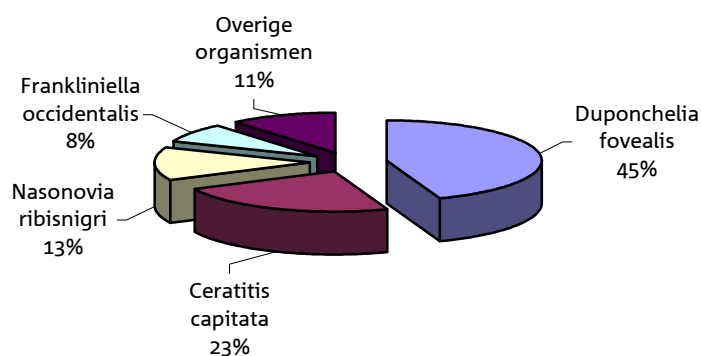
Tussen maart en september 2005 heeft de PD de exportinspecties naar Rusland van de KCB overgenomen. Dit gebeurde naar aanleiding van het sluiten van de grens voor alle plantaardige producten door Rusland, eind 2004. In maart 2005 ging de grens voor Nederlandse plantaardige producten weer open en werd het inspectieregime verscherpt. Dit leidde tot een forse toename van het aantal afgekeurde partijen met bestemming Rusland.

3.6 Notificaties over Nederlands product

EU-lidstaten hebben achttien keer genotificeerd over groente- en fruitproducten. In negen gevallen werd een organisme gevonden. In de meeste gevallen (6) betrof het een vondst van *Pepino mosaic virus* in tomaten (*Lycopersicum esculentum*). Omdat het vondsten in vruchten betrof en niet in zaad, gaat het niet om een Q-vondst. Daarnaast werd twee keer melding gemaakt van de aanwezigheid van *Leptinotarsa decemlineata* (Coloradokever) in *Petroselinum crispum*, en werd *Xanthomonas campestris* pv. *Phaseoli* één keer in *Phaseolus* sp. gevonden. Deze laatste vondst werd gemeld door de Poolse autoriteit, alle andere vondsten werden gemeld door het Verenigd Koninkrijk.

Derde landen hebben 90 notificaties aan Nederland gestuurd over organismegevondsten in groenten en fruit. De Verenigde Staten stuurden de meeste notificaties vanwege organismegevondsten. Zij vonden het organisme *Duponchelia fovealis* 40 keer in Nederlandse paprika's. Dit organisme is geen Q-organisme voor de EU en komt vrij breed voor in de Nederlandse glastuinbouw. De vele afkeuringen door de VS zijn aanleiding voor de PD om intensief overleg te voeren met het Nederlandse bedrijfsleven en de Amerikaanse autoriteit, met als doel het verbeteren van de situatie.

Rusland notificeerde 21 keer aan Nederland, in alle gevallen ging het om de vondst van het organisme *Ceratitis capitata* in citrusvruchten (het betreft hier re-export). Het organisme *Nasonovia ribisnigri* werd twaalf keer gevonden door Taiwan, in *Lactuca sativa* en *Cichorium* sp. Japan notificeerde acht keer voor de vondst van een organisme. In twee gevallen werd *Delia radicum* aangetroffen in *Brassica*. Daarnaast werden *Frankliniella occidentalis* (7), *Lepidoptera* sp. (3), *Uromyces betae* (2), *Tobacco mosaic virus* (1), *Tobacco streakvirus* (1) en *Squash mosaic virus* (1) gevonden door derde landen.

Figuur 3.5. De meest frequent genotificeerde organismen door derde landen in Nederlands product.

4 Akkerbouw

In dit rapport vallen de gewassen aardappel, tarwe, gerst, rogge, haver, maïs en suikerbieten onder de akkerbouwsector. Vollegrondsgroenten (en uien) zijn meegenomen in het hoofdstuk 'Groenten en fruit'. Hiermee is de indeling aangehouden die voor de klankbordgroepen geldt.

4.1 Sectorbeeld

Het totale areaal aan akkerbouwgewassen bedroeg 821.000 hectare in 2005. Daarnaast bestond 983.000 hectare uit grasland. Hoewel het areaal grasland in Nederland elk jaar daalt, is het areaal akkerbouwgewassen ten opzichte van 2004 licht gestegen (< 1 %). Vergeleken met 2004 daalde de productiewaarde van akkerbouwgewassen met 0,1 % naar ruim 2,06 miljard euro.

Het belangrijkste akkerbouwgewas in Nederland is aardappel, met een jaarlijkse productie van acht miljoen ton ter waarde van 718 miljoen euro. In 2005 is het areaal aardappelen vastgesteld op 161.000 hectare. Dit is 2 % minder dan in het jaar daarvoor. Op iets minder dan de helft van het areaal werden consumptieaardappelen geteeld, op 40.000 hectare pootaardappelen en zetmeelaardappelen op 50.000 hectare. Het areaal consumptieaardappelen daalde in 2005 met 4 % en het areaal zetmeelaardappelen met 1 %. Nederland voert jaarlijks ruim één miljoen ton consumptielanden uit naar andere EU-landen en de rest van de wereld. Daarnaast gaat tweeënhalf miljoen ton naar de verwerkende industrie die de aardappelen gebruikt om er een scala aan aardappelproducten van te maken (NIVAP).

Van de 1,6 miljoen ton pootaardappelen die Nederland jaarlijks produceert, werd in 2004 661.000 ton uitgevoerd naar andere landen. De EU is met 57 % de grootste afnemer van Nederlands pootgoed, gevolgd door het Afrikaanse continent met een aandeel van 24 %. Tot 1 maart 2006 voerde Nederland van de oogst van 2005 441.000 ton pootgoed uit; iets minder dan tot dezelfde datum vorig jaar (NAO).

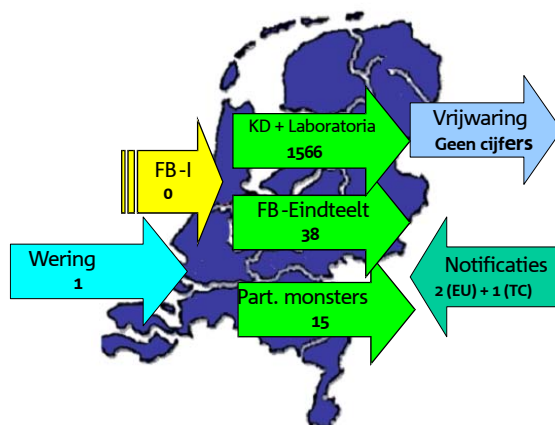
Met 224.000 hectare nam maïs in 2005 ruim 27 % van het totale akkerbouwareaal in. In Nederland wordt voornamelijk snijmaïs (90 %) als veevoeder geteeld. Korrelmaïs wordt vooral gebruikt voor de verwerking tot zetmeel. De productiewaarde van maïs en andere voedergewassen bedroeg in 2005 in totaal 561 miljoen euro.

In 2005 werd op 195.000 hectare een ander graangewas dan maïs verbouwd. Tarwe is hiervan het belangrijkste gewas, met een productieareaal van 137.000 hectare en een opbrengst van ongeveer 1,1 miljoen ton per jaar. Daarna volgt gerst met een areaal van 47.000 hectare en een opbrengst van 250.000 ton per jaar. In Nederland wordt jaarlijks bijna 4,5 miljoen ton aan granen verwerkt. Dit is veel meer dan de Nederlandse productie aan granen oplevert. De grootste graanverwerkende bedrijven in Nederland zijn de maalindustrie (tarwemeel en tarwebloem), de zetmeelindustrie (grondstofproductie voor bindmiddelen, papier en lijn), de mouterijen, brouwerijen en diervoederindustrie. De totale productiewaarde van in Nederland geteelde granen bedroeg 214 miljoen euro in 2005; 32 miljoen euro meer dan in 2004.

Het suikerbietenareaal bedroeg in 2005 98.000 hectare. De productiewaarde van suikerbieten was in 2005 10 miljoen euro lager dan in 2004 en kwam uit op een waarde van 271 miljoen euro (LEI, Actuele ontwikkelingen 2005).

4.2 Totaaloverzicht inspectieresultaten

De PD heeft voor de import van akkerbouwproducten 297 inspectiebezoeken¹³ afgelegd in 2005. Daarbij zijn 818 partijen geïnspecteerd. Tijdens exportinspecties¹³ zijn 19.446 partijen geïnspecteerd. Daarnaast is een aantal organisme-surveys uitgevoerd. Voor de maïswortelkever (*Diabrotica virgifera virgifera*) heeft de PD 3.145 inspecties¹³ verricht, voor de overige surveys in de akkerbouwsector zijn ruim 9.300 inspecties uitgevoerd.

Figuur 4.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in de akkerbouwsector in 2005.

Tabel 4.1. Aantallen met Q(waardige)-organismen besmette partijen in de akkerbouwsector.

Organisme	Q-status	FB: EU-verkeer	KD	FB: Eindteelt	Part. monster	Totaal 2005	Totaal 2004
<i>Clavibacter mich. subsp. sepedonicus (ringrot)</i>	IAII	1				1	8
<i>Diabrotica virgifera virgifera</i>	IAI			4		4	
<i>Globodera pallida/rostochiensis (AM)</i>	IAII		1565 ^a	2	11	1578	679
<i>Meloidogyne chitwoodi</i>	IAII			11	4	15	8
<i>Meloidogyne fallax</i>	IAII			6		6	1
<i>Meloidogyne minor</i>	Q-waardig			11		11	2
<i>Potato mop top virus</i>	Q derde landen			1		1	
<i>Ralstonia solanacearum (bruinrot)</i>	IAI		1	1		2	7
<i>Synchytrium endobioticum (wratziekte)</i>	IAII			2		2	4
Totaal		1	1566	38	15	1620	709

^a Monsteruitslagen zijn afkomstig van de aangewezen bemonsterende instanties. Het betreft hier besmetverklaringen opgelegd tussen 1 juli 2004 en 1 juli 2005.

4.3 Import

Door de relatief beperkte importstroom van akkerbouwproducten vindt de PD tijdens importinspecties weinig Q-organismen. De geringe importstroom is gedeeltelijk het gevolg van enkele importverboden voor aardappelen.

4.4 Teelt

Veel van de Q(waardige)-organismen die voor de Nederlandse akkerbouw relevant zijn, komen alleen in aardappels voor. Uitzonderingen hierop zijn nematoden van het geslacht *Meloidogyne* en de maïswortelkever (*Diabrotica virgifera virgifera*).

Aardappelmoeheid (AM)

De aardappelcystenaaltjes *Globodera pallida* en *G. rostochiensis* zijn de veroorzakers van de ziekte aardappelmoeheid (AM). Per 1 januari 2004 is het Nederlandse AM-beleid aangepast. De belangrijkste verandering betrof het gaan opleggen van een besmetverklaring bij het constateren van een AM-besmetting in officieel onderzoek. Aangewezen laboratoria voeren de bemonstering voor AM uit. Ook is beleid in werking getreden dat de telers de mogelijkheid biedt om voor opheffing van de besmetverklaring in aanmerking te komen. De besmetverklaringen worden door de PD opgelegd op basis van de monsteruitslagen van bemonsterende instanties. In het bemonsteringsjaar 2004 (!), dat loopt van 1 juli 2004 tot 1 juli 2005, heeft de PD op 1.565 percelen 2.391 perceelsgedeelten besmet verklaard. Tezamen met de vondsten die vóór bemonsteringsjaar 2004 zijn gedaan, is het aantal besmet verklaarde percelen en perceelsgedeelten respectievelijk 1.968 en 2.912. Verreweg de meeste AM-vondsten zijn gedaan in het noordoosten van Nederland en in de provincie Flevoland.

Tabel 4.2. Vondsten Aardappelmoeheid (IAII) in de teelt van aardappels.

Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
Aardappel	AM-besmetverklaringen	1.565
	Particulieren	11
	FB-productie	2
Totaal		1.578

Meloidogyne chitwoodi/fallax

In de survey naar *Meloidogyne chitwoodi* en *M. fallax* zijn 231 monsters onderzocht in 2005. In de akkerbouwsector bleken 21 partijen besmet met één van beide soorten; in vijftien gevallen werd *M. chitwoodi* gevonden en in zes gevallen werd *M. fallax* aangetroffen. *M. chitwoodi* en *M. fallax* werden één keer in aardappelpootgoed aangetroffen. In 2004 werden *M. chitwoodi* en *M. fallax* respectievelijk acht en één keer gevonden in de akkerbouwsector.

Tabel 4.3. Vondsten *Meloidogyne chitwoodi* en *M. fallax* (IAII) in de teelt van akkerbouwgewassen.

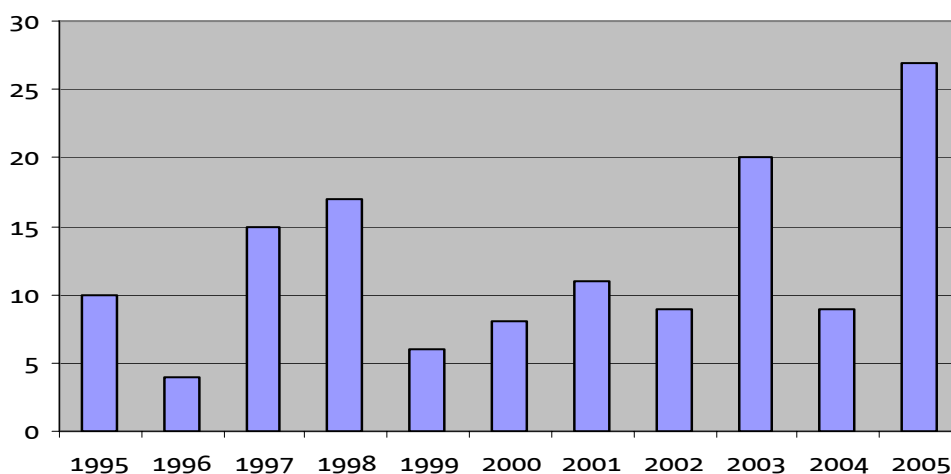
Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
Aardappel	Survey <i>M. chitwoodi/fallax</i>	10
	Particulieren	4
<i>Gramineae</i>	Survey <i>M. chitwoodi/fallax</i>	3
Gras	FB-productie/Survey <i>M. chitwoodi/fallax</i>	3
Diversen	FB-productie	1
Totaal		21

Behalve in de akkerbouwsector, werden *M. chitwoodi* en *M. fallax* respectievelijk zes en vier keer gevonden in andere sectoren (bloembollen en groenten en fruit). Deze vondsten staan in de relevante hoofdstukken vermeld.

Trend

Er is geen duidelijke trend waarneembaar in het aantal vondsten van *Meloidogyne chitwoodi* en *M. fallax* in de afgelopen elf jaren. Het organisme werd de afgelopen elf jaren nooit zo vaak gevonden als in 2005. De belangrijkste reden hiervoor is dat er in 2005 meer inspecties zijn

uitgevoerd dan in voorgaande jaren. In figuur 4.2 zijn ook vondsten in andere sectoren (Groente en fruit, Bloembollen) meegenomen.

Figuur 4.2. Vondsten van *Meloidogyne chitwoodi* en *M. fallax* met een vastgestelde herkomst (1995-2005).

Meloidogyne minor

Meloidogyne minor is een vrij recent beschreven soort, die in 2000 flinke schade veroorzaakte in een aardappelperceel in Drenthe. In het Verenigd Koninkrijk en Ierland veroorzaakt *M. minor* schade op golfvelden. Met name de schade op het Nederlandse aardappelperceel was aanleiding voor de PD om samen met het Verenigd Koninkrijk en Ierland een Pest Risk Analysis (PRA) uit te voeren. Als onderdeel van de PRA heeft de PD in 2004 en 2005 een survey naar *M. minor* uitgevoerd. In 2004 zijn tijdens de survey twee besmettingen aangetoond in Nederland, waarvan één op het perceel dat in 2000 al besmet was. In 2005 is een uitgebreidere survey uitgevoerd in de teelten van aardappel, granen, gras (weiland) en graszoden.

Tijdens de survey in 2005 is *M. minor* elf keer gevonden; zes keer in sportvelden, vier keer in een weiland en één keer in aardappelpootgoed. Door met name de vondsten in de vier weilanden (twee in Limburg en twee in Drenthe), is het niet uit te sluiten dat *M. minor* vrij veel voorkomt in Nederland. De PD onderzoekt nog of er een verband bestaat tussen de vondsten.

Tabel 4.4. Vondsten *Meloidogyne minor* (Q-waardig) in Nederland.

Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
Weiland	Survey <i>M. minor</i>	4
sportveld	Survey <i>M. minor</i>	6
Aardappel	Survey <i>M. chitwoodi/fallax</i>	1
Totaal		11

Bruinrot (*Ralstonia solanacearum*)

Bruinrot is in het toetsseizoen 2005 (vanaf de tweede helft van 2005) twee keer aangetroffen in aardappels, waarvan één keer in de teelt van aardappelpootgoed tijdens de integrale toetsing. Traceringsonderzoek heeft geen concrete oorzaak van deze besmetting opgeleverd. Wel heeft de teelt in 2005, 2004 en 2003 in en nabij een gebied (in Groningen) met besmet oppervlaktewater plaatsgevonden. De PD acht het daarom waarschijnlijk dat introductie van de besmetting via oppervlaktewater heeft plaatsgevonden, op een wijze en tijdstip die vooralsnog onbekend zijn gebleven. In 2004 werd de bruinrotbacterie (*Ralstonia solanacearum*) één keer gevonden, in 2002

en 2003 waren dat respectievelijk vijftien en tien keer. De resultaten van de afgelopen twee jaren bevestigen het beeld dat het ingezette bruinrotbeleid –het stopzetten van beregenen van pootgoed met oppervlaktewater- zijn vruchten afwerpt.

Tabel 4.5. Vondsten *Ralstonia solanacearum* (IAI) in de teelt van aardappels.

Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
Aardappel	Integrale toetsing	1
	Industriesurvey	1
Totaal		2

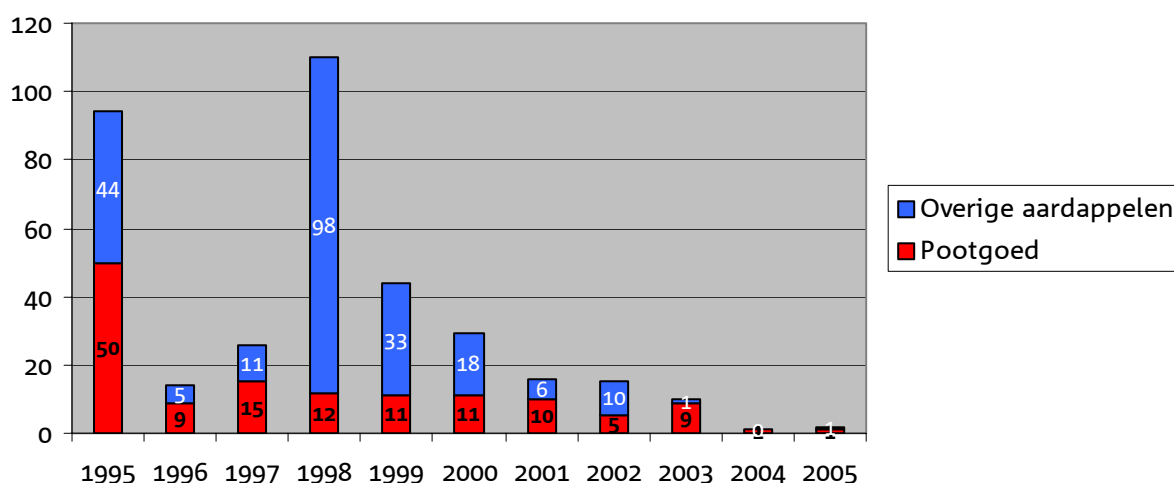
Het oppervlaktewater in Nederland wordt sinds 1996 jaarlijks bemonsterd en getoetst op bruinrot. Aan de hand van de uitslagen worden de verbodsgebieden voor het nieuwe seizoen vastgesteld (Figuur 4.3). Daar waar voor pootgoed sinds 2005 het beregenen met oppervlaktewater helemaal is verboden, is dit voor overige aardappelen en tomaten alleen binnen de verbodsgebieden het geval. Het onderzoek naar de aanwezigheid van de bruinrotbacterie in oppervlaktewater heeft opnieuw geleid tot een tweetal uitbreidingen van de verbodsgebieden voor 2006.

Figuur 4.3. Beregeningsverbodsgebieden bruinrot 2006

Trend

In 1995 werd bruinrot voor het eerst in een groot aantal aardappelpartijen aangetroffen. Deze vondsten waren aanleiding om een integrale toetsing voor pootgoed in te stellen. Daarnaast voert de PD sindsdien uitgebreidere surveys uit in consumptie- en zetmeelaardappels. Het totale aantal bruinrotvondsten varieert over de jaren heen, met een piek in 1998. In dit jaar werden enkele omvangrijke ‘lijnen’ besmet bevonden. Met een ‘lijn’ bedoelen we partijen die klonaal verwant aan elkaar zijn. In 2003 en 2004 was een regeling van kracht waarbij telers in aanmerking kwamen voor afbouw van de integrale pootgoedtoets als zij hun pootgoed niet beregenden. In 2005 is dit aangescherpt; sindsdien geldt een totaal beregeningsverbod voor pootgoed. Dit beleid is duidelijk effectief, gezien het sterk gedaalde aantal jaarlijkse bruinrotvondsten in aardappel(pootgoed) in 2004 en 2005.

Figuur 4.4. Aantal bruinrotvondsten in aardappelpartijen, opgesplitst naar pootgoed en overige aardappels (1995-2005)

Ringrot (*Clavibacter michiganensis* subsp. *sepedonicus*)

In 2005 werd in één partij aardappelen ringrot gevonden. Het betrof een partij afkomstig uit Duitsland. Vorig jaar werd ringrot eveneens aangetroffen in partijen uit Duitsland (drie keer). In het toetsseizoen 2005 is ringrot niet gevonden in de Nederlandse teelt van (poot)aardappels. In het seizoen 2004 werden er nog vier besmette pootgoedpartijen en één besmette consumptiepartij aangetroffen.

Wratziekte (*Synchytrium endobioticum*)

Aardappelwratziekte (*Synchytrium endobioticum*) kent meerdere fysio's (types). Fysio 1 van de ziekte komt in een gebied in zuidoost Nederland op beperkte schaal voor. In noordoost Nederland komen daarnaast al langer de fysio's 2, 6 en sinds enkele jaren fysio 18 voor. Telers mogen in besmette gebieden, op grond van een HPA verordening, uitsluitend aardappelrassen telen die veldresistent zijn tegen het de fysio's die aanwezig zijn in het betreffende gebied.

In 2003 en 2004 heeft de PD uitgebreide surveys uitgevoerd in noordoost Nederland vanwege de vondst van fysio 18. Tijdens deze surveys zijn drie percelen zetmeelaardappelen besmet bevonden met wratziekte, fysio 18. In totaal is fysio 18 in Nederland sinds 2003 op vijf bedrijven aangetroffen. In 2003 werd namelijk ook vastgesteld dat vondsten uit 2001 van wratziekte in de omgeving van Veendam en Emmen zijn veroorzaakt door fysio 18. Dat waren de eerste vondsten van deze agressieve fysio in Nederland.

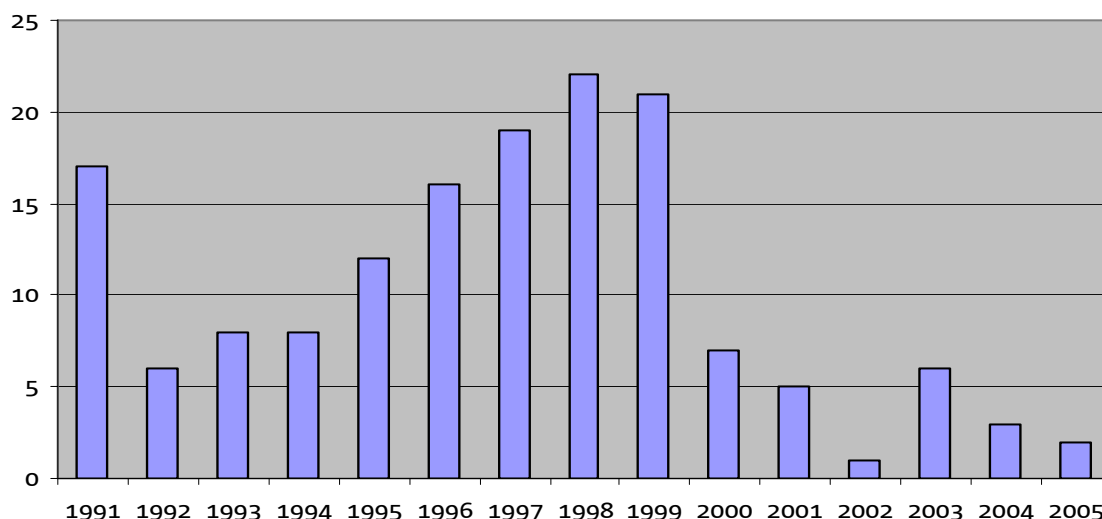
In 2005 is wratziekte twee keer aangetroffen; één keer in Ysselsteyn en één keer in Veendam. In Ysselsteyn is de vondst gedaan in een ras met veldresistentie tegen het in het gebied aanwezige fysio 1. Het doorbreken van een veldresistentie is uniek. Daarom houdt de PD er rekening mee dat er sprake is van een ander fysio dan fysio 1. Voor de tweede vondst is het fysio-onderzoek ook nog niet afgerond.

Tabel 4.6. Vondsten *Synchytrium endobioticum* (IAII) in de teelt van aardappels.

Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
-------	-------------------	-----------------

Trend

Wratziekte is 156 keer aangetroffen in Nederland sinds 1991. Ten opzichte van 1991 daalde het aantal vondsten in 1992 drastisch, om vervolgens jaarlijks toe te nemen en in 1998 een hoogtepunt van 22 vondsten te bereiken. Daarna daalde het aantal vondsten snel tot slechts één in 2002. In 2003 was het aantal vondsten weer iets hoger (zes), maar de afgelopen drie jaar is het aantal vondsten per jaar afgenomen tot twee in 2005. Hierbij moet opgemerkt worden dat er in 2003 en 2004 naar aanleiding van de vondst van fysio 18 een intensieve survey is gehouden. In z'n algemeenheid is het aantal uitgevoerde inspecties vermoedelijk van invloed op het hier gepresenteerde beeld.

Figuur 4.5. Vondsten van *Synchytrium endobioticum* 1991-2005.

Potato mop top virus

Gebaseerd op literatuur uit het verleden komt volgens EPPO *Potato mop top virus* (PMTV; Aardappelzwabbertopvirus) voor in Nederland. Er bestaan echter twijfels over de betrouwbaarheid van de door EPPO aangehaalde gegevens. Aangezien sommige derde landen een verklaring 'country known to be free from PMTV' eisen, is in 2004 besloten om de pest status van PMTV in Nederland te bepalen door middel van een survey. Tijdens de survey (93 inspecties) is in 2005 één monster positief bevonden voor PMTV. De vondst werd gedaan in een partij poot aardappelen geteeld in de provincie Flevoland.

Maïswortelkever (*Diabrotica virgifera virgifera*)

Nadat in 1992 de maïswortelkever (*Diabrotica virgifera virgifera*) voor het eerst in Europa werd waargenomen rond Belgrado, heeft deze keversoort zich in noordwestelijke richting verder verspreid met een gemiddelde snelheid van ongeveer 40 km per jaar. Naast de natuurlijke verspreiding wordt ook zogenaamde 'jumping spread' waargenomen: het aantreffen van de maïswortelkever op grote afstand van het verspreidingsgebied. Vaak worden deze vondsten in nieuwe gebieden gedaan in de buurt van vliegvelden. Dit maakt het waarschijnlijk dat vliegtuigtransport een hele belangrijke oorzaak van de 'jumping spread' is. In 2003 trof de PD de eerste twee maïswortelkevers aan in Nederland, op één maïspaneel in de buurt van Aalsmeer. In 2004 werd geen enkele kever in Nederland gevonden, maar in 2005 op vier verschillende plaatsen

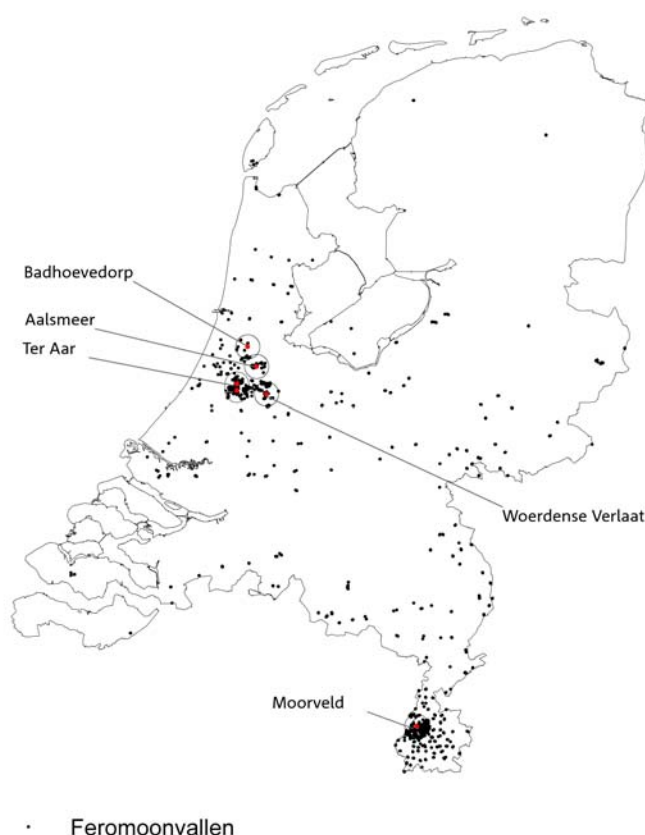
in Nederland: Badhoevedorp, Moorveld (L), Ter Aar en Woerdense Verlaat (Figuur 4.6). Na iedere vondst heeft de PD direct intensieve monitoring met feromoonvallen opgestart in het afgebakende kerngebied, veiligheidszone en bufferzone rondom het perceel met de vondst. Dit leverde op 19 oktober nog één kevervangst op in de afgebakende veiligheidszone van Ter Aar, maar buiten het oorspronkelijk afgebakende kerngebied.

Tabel 4.7. Vondsten *Diabrotica virgifera virgifera* in maïs.

Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
Maïs	Survey <i>Diabrotica</i>	4

In ten minste twee gevallen (Badhoevedorp en Moorveld) lijkt vliegtuigtransport de meest waarschijnlijke bron van introductie. In de overige gevallen (Aalsmeer 2003, Ter Aar en Woerdense Verlaat) acht de PD het goed mogelijk dat andere vormen van transport, zoals vrachtverkeer ten grondslag hebben gelegen aan de introductie. De gevallen 'Ter Aar 2005' en 'Woerdense Verlaat 2005' zouden kunnen samenhangen.

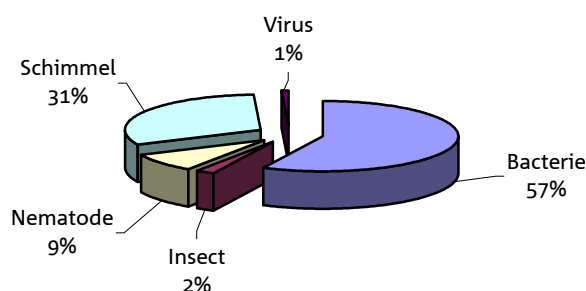
De komende jaren zal blijken of het relatief hoge aantal vondsten in 2005 in Nederland een uitzondering was. De introductiedreiging lijkt wel jaarlijks toe te nemen. Verspreidingsgebieden van de kever in Zuidoost-Europa en de VS worden immers groter, en daarmee ook het aantal transporten vanuit besmet gebied naar Nederland. Bovendien leidt de toetreding tot de EU van diverse landen in Zuidoost-Europa en de snelle economische ontwikkeling in die regio eveneens tot een toename van het aantal transportbewegingen.

Figuur 4.6. Feromoonvallen en afgebakende veiligheidszones *Diabrotica virgifera virgifera* in 2005.

4.5 Export

De PD heeft in 2005 in akkerbouwproducten 9.592 inspecties¹³ verricht, waarbij 19.446 partijen zijn geïnspecteerd. Er zijn 241 partijen afgekeurd omdat er een organisme in is gevonden, wat betekent dat 1,2 % van de geïnspecteerde partijen is afgekeurd op organisme. In 57 % van de afkeuringen op organisme werd een besmetting met een bacterie geconstateerd, in 31 % van de gevallen een schimmel. In aardappels werd 74 keer afgekeurd op natrot (*Erwinia*) en 63 keer op schurft (*Streptomyces*).

Figuur 4.7. Reden voor afkeuring op organisme in akkerbouwproducten tijdens exportinspecties.

Tabel 4.8. Afkeuringen in akkerbouwproducten tijdens exportinspecties (afkeuringen op organisme).

Gewas	Bacterie	Insect	Nematode	Schimmel	Virus	Totaal
Aardappel	138	5	21	75	2	241

4.6 Notificaties over Nederlands product

EU-landen stuurden drie keer een notificatie over akkerbouwproducten in 2005. In twee gevallen ging het om de vondst van een organisme, in beide gevallen in aardappels. Litouwen meldde de vondst van de ringrotbacterie in consumptieaardappelen. De PD van Cyprus notificeerde *Phytophthora infestans* (geen Q) in aardappelpootgoed.

In totaal notificeerden derde landen drie keer aan Nederland over akkerbouwproducten. Er werd slechts éénmaal een schadelijk organisme gevonden: de schimmel *Claviceps purpurea* werd door Turkije in *Gramineae* zaaizaad gevonden.

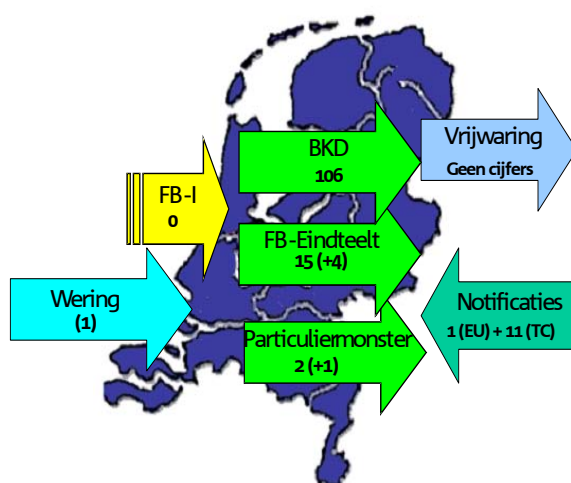
5 Bloembollen

5.1 Sectorbeeld

Nederland heeft een dominante positie in de productie en handel van bloembollen in de wereld. Het aandeel van Nederland in de wereldproductie bedraagt 70% en in de wereldhandel zelfs 80%. Het areaal bloembollen is in 2005 enigszins gekrompen en komt nu uit op 23.520 hectare. De productiewaarde van Nederlandse bloembollen is ten opzichte van 2004 in 2005 met 8 % gedaald naar een waarde van 469 miljoen euro (LEI, Actuele ontwikkelingen 2005).

Voor het vierde jaar achter elkaar daalde in 2005 de exportwaarde van bloembollen. Met een daling van 4 % ten opzichte van 2004 kwam de exportwaarde uit op ongeveer 610 miljoen euro. In het recordjaar 2001 was de totale exportwaarde van bloembollen nog 724 miljoen euro. Landen die minder bloembollen afnamen zijn de VS (met een daling van 11 % naar 110 miljoen), Japan (met een daling van 8 % naar 60 miljoen) het Verenigd Koninkrijk (met een daling van 6 % naar 60 miljoen) en Duitsland (met een daling van 5 % naar 70 miljoen euro). Alleen Zweden en China lieten een stijging zien. De exportwaarde naar China nam in 2005 toe van 16 naar 25 miljoen euro; een groei van 59 % (CNB Persbericht 11 januari 2006).

5.2 Totaaloverzicht inspectieresultaten

Figuur 5.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in de bloembollensector in 2005.

In 2005 heeft de PD 1.161 partijen bloembollen geïnspecteerd tijdens importinspecties. Tijdens exportinspecties zijn ruim 247.000 partijen geïnspecteerd. Daarnaast heeft de PD enkele surveys uitgevoerd in bolgewassen. De Bloembollenkeuringsdienst (BKD) verricht veldinspecties in de bloembollenteelt.

Tabel 5.1. Aantal vondsten van Q(waardige)-organismen in de bloembollensector (*Tussen haakjes = niet gereguleerde organisme-product combinaties*)

Organisme	Q-status	Import	KD	FB: Eindteelt	Part. monsters	Totaal 2005	Totaal 2004
<i>Arabid mosaic virus</i>	IIAII			(1)		(1)	(5)
<i>Ditylenchus dipsaci</i>	IIAII	(1)	101	8+(2)	2	111+(3)	88+(6)
<i>Ditylenchus destructor</i>	IIAII		2	6		8	5+(2)
<i>Liriomyza huidobrensis</i>	IIAII			(1)		(1)	
<i>Meloidogyne chitwoodi</i>	IAII		3			2	
<i>Meloidogyne fallax</i>	IIAII			1		1	
<i>Tomato spotted wilt virus</i>	IIAII				(1)	(1)	(1)
Totaal		(1)	106	15+(4)	2+(1)	123+(6)	93+(15)^a

^a In 2004 werd *Liriomyza bryoniae* één keer gevonden (in niet-gereguleerd product), in 2005 werd dit organisme niet gevonden in bloembollen.

5.3 Import

Vanwege de beperkte importstroom van bloembollen naar Nederland, treft de PD vrijwel geen Q-organismen aan tijdens importinspecties. In 2005 werd één keer *Ditylenchus dipsaci* aangetroffen in *Sternbergia* bloembollen uit Turkije. Deze combinatie is (nog) niet gereguleerd, maar wel als Q-waardig bestempeld. Ook in 2004 was dit de enige product-herkomstrelatie die afkeuringen opleverde voor bloembollen.

5.4 teelt

In totaal werden in de teelt van bloembollen 128 vondsten van Q(waardige)-organismen gedaan in 2005. In de meeste gevallen betrof het een vondst van het stengelaaltje *Ditylenchus dipsaci*. In 2004 werden 107 Q(waardige)-organismen gevonden.

Ditylenchus dipsaci

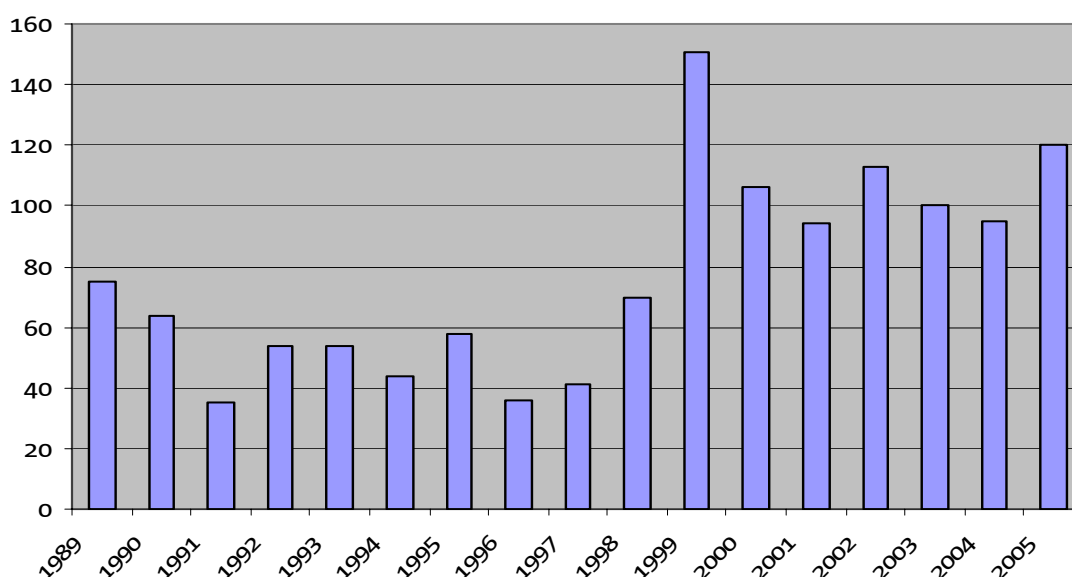
De BKD voert veldinspecties uit om de nematode *Ditylenchus dipsaci* op te sporen. Op basis van monsteronderzoek aan monsters die door de BKD worden genomen en opgestuurd worden naar de PD, legt de PD besmetverklaringen (= teeltverboden) op. In 2005 werden 101 teeltverboden opgelegd in verband met een vondst van *D. dipsaci*, dertien in kassen (twintig kasdelen) en 88 op percelen (100 perceelsgedeelten). In totaal werden op 88 hectare teeltverboden opgelegd. In 2004 werden 81 teeltverboden op 60 hectare opgelegd wegens de aanwezigheid van *D. dipsaci*. De PD stelde daarnaast in 2005 nog twaalf besmettingen vast, waarvan twee in monsters ingestuurd door particulieren.

Tabel 5.2. Vondsten van *Ditylenchus dipsaci* (IIAII) in de teelt van bloembolgewassen.

Gewas	Bemonsteringsbron	Aantal vondsten
Narcis	Keuringsdienst	48
Tulp		30
Hyacint		20
Allium		3
Tulp, narcis	FB-productie	8
Tulp, narcis	Particulieren	2
Sternbergia	FB-productie	2
Totaal		113

Trend

Hoewel het aantal vondsten van *D.dipsaci* in de jaren '70 en '80 relatief laag was (jaarlijks minder dan vier), steeg het aantal vondsten in 1989 drastisch naar 76 vondsten (= gedeelten van kassen of percelen met teeltverboden). In de tien jaren die volgden daalde dit aantal eerst licht en bleef daarna redelijk constant met een gemiddelde van rond de 50 vondsten per jaar. In 1999 groeide het aantal perceels- en kasgedeelten waarop een teelverbod lag naar 151. Daarna nam dit aantal weer af en sinds het jaar 2000 worden er elk jaar rond de 100 teeltverboden op perceels- of kasgedeelten opgelegd (zie figuur 5.2).

Figuur 5.2. Aantal perceels- en kasgedeelten met teeltverbod wegens vondsten van *Ditylenchus dipsaci* (1989-2005).

Virussen

Tijdens de enkele surveys in narcis en pelargonium naar de virussen *Tobacco ringspot virus* en *Tomato ringspot virus* zijn de betreffende virussen niet gevonden. Wel is één keer *Arabidopsis mosaic virus* (IIMV) gevonden tijdens deze survey. In combinatie met narcis is dit virus echter niet gereguleerd. In de survey '*Virus in Iris/Alstroemeria/Eustoma*' werd gezocht naar *Iris yellow spot virus* (IYSV). Dit virus werd niet gevonden tijdens de survey. Wel is het virus éénmaal gevonden in een perceel plantuien (vondst opgenomen in het hoofdstuk Groenten en Fruit), bemonsterd op eigen initiatief van het diagnostisch laboratorium van de PD.

5.5 Export

De PD heeft dit jaar 247.389 partijen bloembollen geïnspecteerd tijdens exportinspecties. In totaal werden 603 partijen afgekeurd op de aanwezigheid van een schadelijk organisme. Dit betekent dat 0,24 % van de geïnspecteerde partijen is afgekeurd op aanwezigheid van een organisme. In 2004 werden 546 partijen om deze reden afgekeurd. Het grootste deel van de partijen (58 %) werd, net als vorig jaar, afgekeurd omdat een schimmel aangetroffen werd. Hoewel in 2004 nog ruim 1.000 partijen werden afgekeurd tijdens exportinspecties vanwege de aanwezigheid van (teveel) grond, werden in 2005 ruim 500 partijen bloembollen om dezelfde reden afgekeurd.

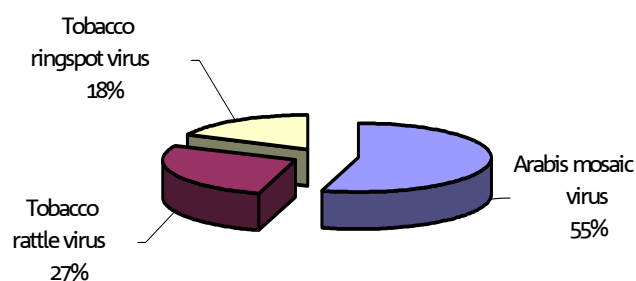
Tabel 5.3. De meest afgekeurde bloembolgewassen tijdens exportinspecties (afkeuringen op organisme).

Gewas	Bacterie	Insect	Nematode	Schimmel	Virus	Totaal
Tulp	2	11	-	178	2	193
Hyacint	42	1	-	13	3	59
Narcis	-	2	-	56	-	58
lelie	3	26	-	17	-	46
Crocus	-	1	10	11	18	40
Gladiaal	-	19	-	20	-	39
Overig	33	48	32	53	2	168
Totaal	80	108	42	348	25	603

5.6 Notificaties over Nederlands product

EU-lidstaten stuurden zeven keer een notificatie naar Nederland over een bolgewas. In één geval werd een organisme gevonden: *Liriomyza huidobrensis* in dahlia's. Het Verenigd Koninkrijk maakte melding van deze vondst.

Derde landen notificeerden 129 keer aan Nederland over de afkeuring van een bolgewas. In elf gevallen werd een schadelijk organisme gevonden. China maakte negen keer melding van de vondst van een schadelijk organisme, acht keer in tulpenbollen en één keer in hyacintenbollen. De Chinese autoriteit vond acht keer Arabis mosaic virus en één keer Tobacco rattle virus. Daarnaast werd in iris twee keer Tobacco ringspot virus gevonden door de Roemeense PD. Een survey naar aanleiding van deze twee vondsten en (twijfelachtige) meldingen in het verleden van een vondst van dit organisme door de Roemeense PD, leverde niets op. Of het Tobacco ringspot virus daadwerkelijk aanwezig was in de onderschepte producten kan dan ook niet met zekerheid vastgesteld worden.

Figuur 5.2. Genotificeerde organismen door derde landen in Nederlands product.

In de meeste gevallen (76) kwamen de notificaties uit Japan en gingen over de aanwezigheid van grond. Deze notificaties zijn een bron van zorg en aanleiding voor de PD om het inspectieregime aan te scherpen, met als doel het reduceren van het aantal klachten. Het effect van deze maatregel is pas goed evalueerbaar in 2006. In tabel 5.4 is een overzicht gepresenteerd van het aantal ontvangen 'grondnotificaties' uit Japan sinds 2000.

Tabel 5.4. Aantal notificaties uit Japan vanwege teveel aan grond in partijen bloembollen (2000-2005).

Product	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Totaal
Lelie	6	14	36	53	60	62	231
Tulp	6	3	12	15	11	12	59
Overige bollen	-	3	15	5	11	2	36
Totaal	12	20	63	73	82	76	326

6 Groene ruimte

6.1 Sectorbeeld

Bossen en (andere) natuurgebieden bedekken ongeveer 10 % van het Nederlandse oppervlak. Naast de bossen en natuurgebieden, verstaat de PD onder 'groene ruimte' ook het (niet agrarische) groen in en rond steden en dorpen.

Het natuurbeleid van het ministerie van LNV is gericht op het versterken van de biodiversiteit en het creëren van een aantrekkelijke, groene leefomgeving. LNV werkt aan het beheer en het ontwikkelen van natuurgebieden en het beschermen van kwetsbare dier- en plantensoorten; nationaal, maar ook internationaal.

Ziekten en plagen kunnen een bedreiging vormen voor de biodiversiteit en de kwaliteit van het landschap. Een sprekend voorbeeld hiervan is *Phytophthora ramorum*. (Inter)nationaal is er toenemende aandacht voor de invasieve gebiedsvreemde soorten. De internationale aandacht voor de bedreigingen van de biodiversiteit heeft in 1992 geresulteerd in het biodiversiteitsverdrag (Convention on Biological Diversity, CBD). Met het ondertekenen van dit verdrag verplichtten de deelnemende landen, waaronder Nederland, zich om de binnenkomst en verspreiding van invasieve, gebiedsvreemde soorten zoveel mogelijk te verhinderen. Voorbeelden van invasieve soorten in Nederland zijn de grote waternavel (*Hydrocotyle ranunculoides*) en de paardenkastanjemineermot (*Cameriaria ohridella*).

De PD wordt steeds meer ingezet bij de aanpak van dergelijke risico's gerelateerd aan de natuur. Vooralsnog is de PD-inzet voor een belangrijk deel gericht op de quarantaine- of quarantainewaardige organismen.

6.2 Totaaloverzicht inspectieresultaten

In 2005 heeft de PD 2.801 inspectiebezoeken in de groene ruimte afgelegd, exclusief bacterievuur- en verpakkingshoutinspecties. Voor de survey naar bacterievuur zijn in totaal 38.079 objecten¹⁵ geïnspecteerd. De PD inspecteerde bovendien 391 importzendingen hout en 2.219 importzendingen verpakkingshout in 2005.

Tabel 6.1. Aantallen vondsten Q(waardige) organismen in de groene ruimte.

Organisme	Q-status	KD	FB-P	Opdracht derden	Part. inzendingen	Totaal 2005	Totaal 2004
<i>Cryphonectria parasitica</i>	IIAII		1			1	1
<i>Erwinia amylovora</i>	IIAII	23		89		112	206
<i>Phytophthora ramorum</i>	2004/426/EC	9	13		2	24 ^a	
Totaal		32	14	89	2	137	233^b

^a De vondsten van *P. ramorum* door Naktuinbouw worden gedaan in het seizoen dat van juli tot juni loopt; de vondsten in de groene ruimte worden altijd voor twee jaren bekeken (2004 en 2005). Hierdoor is een vergelijking tussen de jaren 2004 en 2005 niet mogelijk.

^b In 2004 werd één keer *Anoplophora chinensis* aangetroffen in een particuliere tuin, in 2005 is deze kever niet gevonden.

6.3 Surveys

Phytophthora ramorum

De laatste jaren is het inzicht in de verspreidingswijze van de pseudo-schimmel *Phytophthora ramorum* aanzienlijk toegenomen. In de groene ruimte in Nederland en de omliggende landen is tot nu toe alleen op rhododendron sporenvorming aangetoond die nieuwe aantastingen kan veroorzaken. Andere plantensoorten kunnen worden aangetast, maar vormen geen infectiebron voor verdere verspreiding.

In 2004 en 2005 heeft de PD in de groene ruimte *Phytophthora ramorum* surveys uitgevoerd. Doel van de uitgevoerde surveys is:

- Opsporen van aantastingen met een hoge infectiedruk;
- Nagaan of op locaties, waar in 2002 t/m 2005 de ziekte is vastgesteld, inheemse soorten als zomer en wintereik, bosbes en beuk besmet zijn;
- Nagaan of op locaties waar symptomen zijn gezien, maar *P.ramorum* niet is gevonden, andere *Phytophthora* soorten aanwezig zijn;
- Nagaan of de in 2002 t/m 2004 uitgevoerde beheersmaatregelen effectief zijn geweest;
- Indammen en waar mogelijk uitroeien van de schimmel op locaties waar de aanwezigheid van de schimmel door de PD is vastgesteld;
- Volgen van de ontwikkeling van de ziekte bij besmet bevonden Amerikaanse eiken.

In de jaren 2004 en 2005 zijn tijdens de survey dertien locaties besmet bevonden (= 3,4 % van de geïnspecteerde locaties). Alle dertien besmetverklaringen werden opgelegd in 2004, in 2005 kwamen er geen nieuwe locaties bij. In de jaren 2002 en 2003 vond de PD 30 locaties besmet met *P.ramorum* (= 2,2 % van de geïnspecteerde locaties). Een goede vergelijking tussen beide periodes kan niet gemaakt worden, omdat de wijze van inspecteren in 2004-2005 is veranderd ten opzichte van 2002-2003. Van de dertien in 2004 besmet bevonden locaties zijn er zes na opruiming van de besmetting opnieuw geïnfecteerd, terwijl op zeven locaties de besmetting niet is opgeruimd. De besmet bevonden locaties liggen voornamelijk in het buitengebied en op de grens buitengebied/stedelijk gebied. Op twee van de in 2002-2003 besmet bevonden locaties werd tijdens de verdiepende survey besmetting in Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) vastgesteld. Eind 2005 waren er nog 31 locaties waar nog maatregelen van kracht waren.

Naast de PD-survey in de groene ruimte, voert de Naktuinbouw voor *P.ramorum* inspecties uit bij boomkwekerijen. In het seizoen 2004/2005, dat van juli tot juni loopt, heeft de Naktuinbouw meer dan 1.500 inspecties uitgevoerd op bedrijven met de teelt van *Camellia*, *Rhododendron* en *Viburnum* (Plantenpaspoortplicht in verband met *P.ramorum*). Daarnaast zijn er 1400 inspecties uitgevoerd op bedrijven waar *Fagus*, *Kalmia*, *Pieris*, *Quercus*, *Syringa*, *Taxus* en *Vaccinium* geteeld wordt. In totaal zijn er op vijf bedrijven negen partijen besmet bevonden met *P.ramorum*: zes in *Rhododendron* en drie in *Viburnum*.

Tabel 6.2. Vondsten *Phytophthora ramorum* in de groene ruimte.

Gewas	Inspectiebron	Aantal vondsten
<i>Rhododendron</i>	FB-Organisme	13 ^a
<i>Quercus rubra</i>	Verdiepende Survey	2
<i>Rhododendron</i>	Particulieren	2
Totaal		17

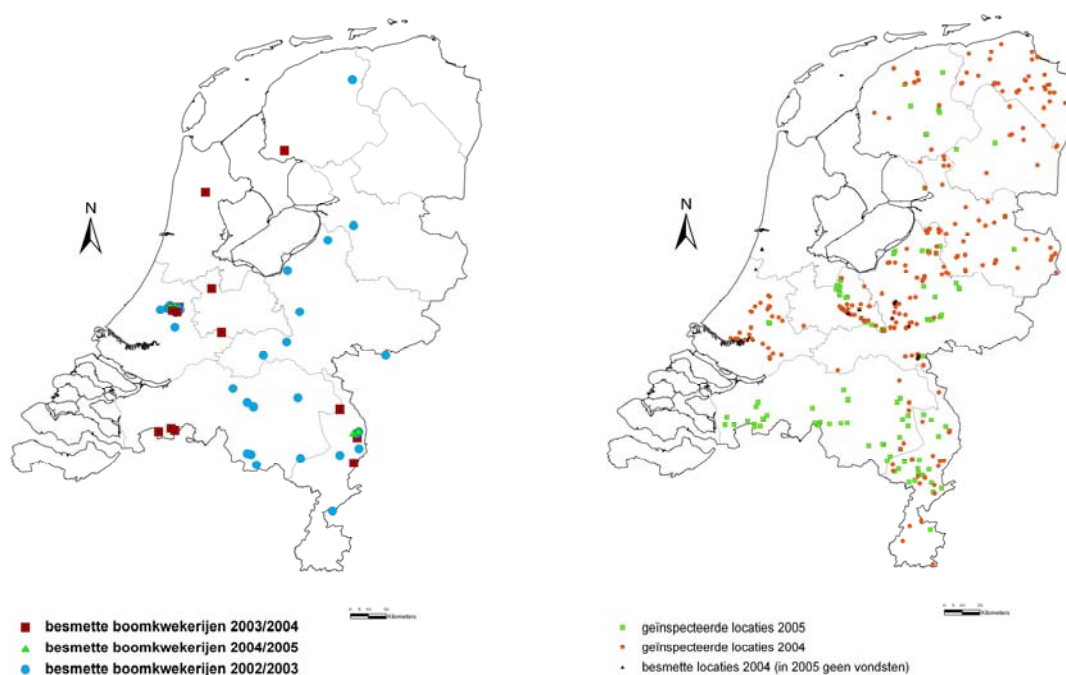
^a Vondsten 2004 – 2005; alle vondsten gedaan in 2004.

Trend

Tabel 6.3 geeft het aantal vondsten in de boomkwekerijsector weer voor de afgelopen seizoenen. Sinds het seizoen 2002/2003 is het aantal vondsten in de boomkwekerijsector jaarlijks afgenomen. De figuren 6.1 (boomkwekerijen) en 6.2 (groene ruimte) geven de locaties van de besmettingen weer van enkele jaren.

Tabel 6.3. Vondsten *P.ramorum* in de boomkwekerijsector 2002-2005.

Seizoen	Aantal besmette locaties	Aantal besmette partijen	% Besmette locaties van totaal
2002/2003	43	49	4
2003/2004	14	16	1,5
2004/2005	5	9	<0,5

Figuur 6.1. Met *P.ramorum* besmette boomkwekerijen 2002/2003, 2003/2004 en 2004/2005 (links)

Figuur 6.2. Geïnspecteerde locaties en besmettingen *P.ramorum* groene ruimte 2003/2004 en 2004/2005 (rechts)

Andere *Phytophthora*-soorten

Tijdens onderzoek naar *P.ramorum* in het buitenland zijn verschillende nieuwe *Phytophthora* soorten ontdekt. Deze soorten kennen overeenkomstige waardplanten en symptomen als *P.ramorum* en vormen daarmee een bedreiging voor de groene ruimte. Voorbeelden zijn de agressievere *Phytophthora kernoviae* in het Verenigd Koninkrijk, *P.nemorosa* in de Verenigde Staten en *P.pseudosyringae* in de VS en Europa. De laatstgenoemde soort is in 2004 in Nederland aangetroffen in een beuk. In 2006 neemt de PD, naast *P.ramorum*, deze drie andere *Phytophthora*-soorten mee in de survey.

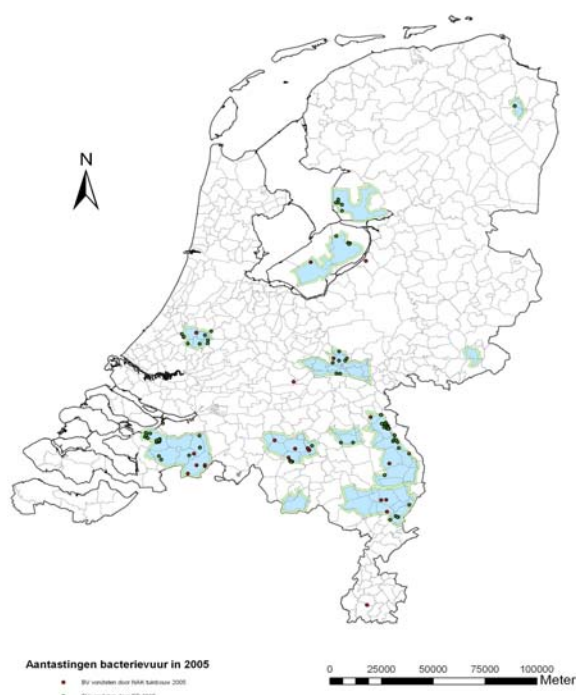
Bacterievuur (*Erwinia amylovora*)

De boomkwekerijsector kan alleen onder voorwaarden waardplanten van bacterievuur verhandelen naar beschermde gebieden in andere EU-landen; de waardplanten moeten geteeld zijn op percelen die binnen de Nederlandse bufferzonegrenzen liggen en zowel het perceel als de omgeving moeten bij controles vrij zijn bevonden van bacterievuur. De PD inspecteert daarom betaald door de boomkwekerijsector één keer per jaar alle waardplanten buiten de boomkwekerijen in de bufferzones⁸. Naktuinbouw inspecteert de boomkwekerijen in de bufferzone.

De inspecties van Naktuinbouw leverden 31 besmette objecten in 2005 op, waarvan er 23 in de bufferzones gelegen waren. De PD inspecteerde vorig jaar ruim 38.000 objecten en vond 89 objecten besmet met bacterievuur (in de bufferzones⁸). Zowel voor de Naktuinbouw als voor de PD betekent dit bijna een halvering van het aantal vondsten (in de bufferzones) ten opzichte van 2004 (respectievelijk 39 en 164 vondsten in 2004). Het relatief lage aantal vondsten van bacterievuur is zeer waarschijnlijk het gevolg van het uitblijven van warm en broeierig weer in het groeiseizoen.

Tabel 6.4. Vondsten *Erwinia amylovora* in de bufferzones.

Gewas	Inspectiebron	Aantal besmette locaties
<i>Crataegus</i>	Opdracht derden (PD)	75
<i>Pyrus</i>		6
<i>Sorbus</i>		5
<i>Malus</i>		2
<i>Cydonia</i>		1
Divers		23
Totaal	Naktuinbouw	112

Figuur 6.3. Bufferzones bacterievuur 2005.

Rhagoletis cingulata

Deze boorvlieg is van belang voor de kersenteelt, maar komt met name voor in de groene ruimte. *R.cingulata* is in 2004 op twee locaties aangetroffen in de duinen van Zeeland, op *Prunus serotica*. Na onderzoek, uitgevoerd door EIS (Stichting European Invertebrate Survey Nederland), is de conclusie getrokken dat het organisme zich gevestigd heeft langs het gehele kustgebied; van de kop van Noord-Holland tot Zeeland. Een vermoeden van besmetting op de Veluwe is aanleiding geweest de survey uit te breiden naar de groene ruimte in de rest van Nederland. Tot nu toe zijn daar twee besmettingen gevonden: één op de Veluwe en één in Limburg. De survey naar *Rhagoletis cingulata* die in de kersenteelt is uitgevoerd heeft één vondst opgeleverd.

Bursaphelenchus xilophilus

In 2005 heeft de PD 75 risicolocaties (rondom plekken met opslag en/of verwerking van risicovol verpakingshout) bemonsterd op het dennenhoutaaltje *Bursaphelenchus xilophilus*. Daarnaast zijn nog 36 plekken in *Pinus* bossen geïnspecteerde en bemonsterd. *B.xilophilus* komt sinds enkele jaren voor in Portugal. Vanuit de EU bestaat de verplichting om een survey te houden naar het organisme. Het aaltje is, evenals in de jaren daarvoor, niet aangetroffen tijdens de survey in 2005.

***Anoplophora* spp.**

Net als in 2003 en 2004 is er een survey uitgevoerd naar *Anoplophora*-kevers en niet-Europese *Monochamus*-kevers. De survey is uitgevoerd in de omgeving van locaties met de import van risicovol (verpakings)hout. *Anoplophora chinensis* werd zowel in 2004 als in 2003 één keer gevonden in particuliere inzendingen in Nederland. Andere EU-landen, zoals Duitsland, Oostenrijk en Frankrijk hebben in het recente verleden *A.chinensis* en/of *A.glabripennis* aangetroffen. Dit roept het beeld op dat deze Aziatische boktorren wellicht op bredere schaal zouden kunnen voorkomen in Nederland dan we nu weten. Dit jaar werden tijdens de survey geen *Anoplophora*-kevers gevonden.

In 2005 heeft de PD amateurentomologen via publicaties opgeroepen om vondsten van *Anoplophora*-kevers te melden. Dit heeft niet tot een reactie geleid. In 2006 zal deze aanpak voortgezet worden, mogelijk uitgebreid met een oproep om ook alert te zijn op *Agrilus planipennis* en vondsten hiervan te melden. Daarnaast maakt de PD in 2006 een draaiboek dat aangeeft hoe we omgaan met mogelijke vondsten van *Anoplophora*-kevers in de toekomst.

Overige surveys

Tabel 6.5. Overige surveys in de groene ruimte in 2005.

Gewas	Organisme
<i>Malus</i> sp. (excl. cons.appel)	<i>Rhagoletis pomonella</i> , <i>Conotrachelus nenunphar</i>
<i>Quercus</i> sp.	<i>Ceratocystis fragacearum</i> , <i>Cronartium</i> sp. (non-European), <i>Corythencha arcuata</i>
<i>Castanea sativa</i>	<i>Corythencha arcuata</i>
<i>Platanus</i> sp.	<i>Ceratocystis fimbriata</i> ssp. <i>Platani</i>
<i>Camellia</i> sp.	<i>Ciborinia camelliae</i>
<i>Pinus</i> sp.	<i>Cercoseptoria pini-densiflorae</i> , <i>Cronartium</i> sp. (non-European), <i>Scirrhia acicola</i> , <i>Scirrhia pini</i>
<i>Ulmus</i> sp.	<i>Stegophora ulmea</i>
<i>Fraxinus</i> sp.	<i>Agrilus planipennis</i>
<i>Juglans</i> sp.	<i>Rhagoletis completa</i> , <i>Sirococcus clavigignenti-juglandacearum</i>
<i>Chamaecyparis lawsoniana</i>	<i>Phytophthora lateralis</i>
<i>Pyrus</i> sp.	<i>Venturia nashicola</i> , <i>Gymnosporangium</i> sp.
<i>Castanea</i> sp.	<i>Cryphonectria parasitica</i>

De overige surveys die gedaan zijn in de groene ruimte in 2005 zijn te vinden in tabel 6.5. In totaal voerde de PD voor deze surveys een kleine 2.400 inspecties uit in 2005. Daarbij werd de schimmel *Cryphonectria parasitica* éénmaal gevonden. Naar aanleiding van deze vondst zijn maatregelen opgelegd.

6.4 Overige programma's groene ruimte

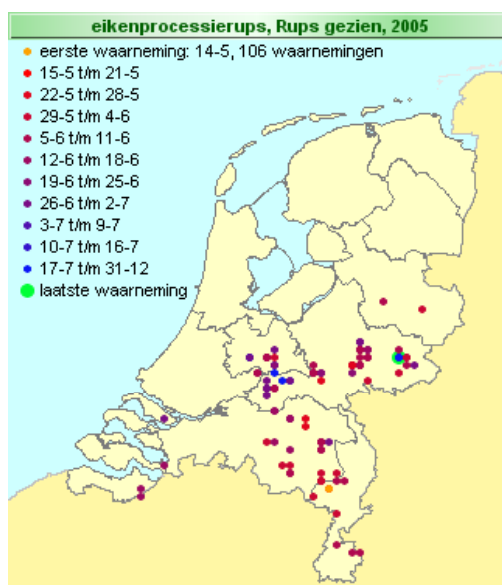
Kastanjeziekte

De PD was in 2005 op intensieve wijze betrokken bij het onderzoek naar en de voorlichting over de Kastanjeziekte. Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat een bacterie uit de groep van *Pseudomonas syringae* mogelijk de veroorzaker is van Kastanjeziekte. In 2006 zal aanvullend onderzoek uitgevoerd worden. Dit heeft als doel om te komen tot een advies over de aanpak van deze ziekte.

Behalve van kastanje komen de laatste tijd ook meldingen binnen van bloedingen bij andere boomsoorten zoals berk, beuk, esdoorn, eik en linde. In samenhang met het onderzoek naar Kastanjeziekte en *P. ramorum* zal in 2006 een survey uitgevoerd worden om beter zich te krijgen op de oorzaken van deze bloedingen.

Eikenprocessierups

Evenals de Kastanjeziekte komt de processierups steeds breder in Nederland voor. De eikenprocessierups is de larve van *Thaumetopoea processionea*, een nachtvlinder. Sinds de eerste meldingen van vondsten van de rups in 1991 in Zuid-Nederland, heeft de rups zich inmiddels verspreid tot aan Gelderland en Utrecht (zie figuur 6.5). Het toenemende vóórkomen van de processierups en de bestrijding daarvan heeft ook consequenties voor de biodiversiteit. In 2005 is de PD in samenwerking met onderzoeksinstituut Alterra begonnen met onderzoek. Dit onderzoek richt zich op de neveneffecten van bestrijdingsstrategieën en de biotooopinvoer op het voorkomen van de eikenprocessierups. Om de processierups optimaal te kunnen bestrijden is in 2005 een leidraad ontwikkeld waar de PD intensief aan heeft bijgedragen.

Figuur 6.5. De verspreiding van de eikenprocessierups in 2005 (Bron: Natuurkalender.nl).

Jacobskruiskruid

Het voor vee giftige Jacobskruiskruid heeft tijdens de zomermaanden veel in de aandacht van de media gestaan. Zowel rechtstreeks als via het LNV-loket heeft de PD vragen binnen gekregen over deze plant, vaak met een roep om wettelijke maatregelen. De PD heeft op verzoek van de Directie Natuur (DN) de vragen beantwoord en de directie ondersteund met technische informatie.

Invasieve vreemde soorten

Het werkterrein rondom invasieve vreemde soorten is volop in ontwikkeling. Deze ontwikkeling wordt aangestuurd vanuit internationale contacten (onder andere het EPPO panel 'Invasive Alien Species' en DN). Ook de PD had in 2005 een nauwe betrokkenheid bij de ontwikkeling van het beleid. De uitvoerende werkzaamheden van de PD beperken zich tot nu toe, naast de traditionele plantenziekten en -plagen, tot planten die een bedreiging kunnen zijn voor de biodiversiteit. In de conceptbeleidsnota 'Invasieve Exoten' van december 2005 wordt de PD een ruimer takenpakket toegekend. Voor de volgende (potentieel) invasieve soorten is in 2005 extra aandacht geweest:

Lysichiton americanus

Deze exoot is invasief in moerasbossen. EPPO adviseert de lidstaten om actie te ondernemen tegen *Lysichiton americanus*. Een amateurflorist heeft de PD op de hoogte gebracht van een plek waar *L.americanus* voorkomt. De PD heeft in samenwerking met de eigenaar en vrijwilligersorganisaties de besmetting aangepakt. In 2006 beoordeelt de PD of de actie succesvol is geweest en vindt een survey plaats naar verdere verspreiding. Een probleem met deze en andere potentieel invasieve planten, is dat de planten vrij verhandelbaar en verkrijgbaar zijn. Momenteel is er nog geen beleid om dit tegen te gaan.

Cabomba caroliniana

Deze zeer populaire aquariumplant, die grote problemen in de Verenigde Staten en Australië veroorzaakt, is nabij de Loosdrechtse plassen aangetroffen. Het betreffende waterschap heeft 350.000 euro vrijgemaakt om deze waterplant te bestrijden. Met de Directie Natuur (DN) is afgesproken dat de PD alleen ("dwingend adviserend") zal optreden als belanghebbenden zeer terughoudend reageren bij het verwijderen van de aantasting. Het is nog onduidelijk of de plant elders in Nederland voorkomt. Bovendien is er nog onvoldoende kijk op mogelijke problemen bij de uitvoering van bestrijdingsmaatregelen. De eerste aanzet tot een PRA gaf aan dat deze soort een groot risico vormt voor Nederland en aanzienlijke economische schade kan veroorzaken.

Crassula helmsii

Ook deze invasieve soort wordt verhandeld voor gebruik in aquaria. In 2005 is door de PD een concept PRA en datasheet gemaakt van *C.helmsii*. De voorlopige conclusie van deze PRA is dat maatregelen genomen moeten worden om verspreiding van *C.helmsii* te voorkomen. In 2006 zal deze concept PRA in EPPO-verband (na afstemming met DN) besproken worden. De evaluatie van eerder genomen maatregelen laat zien dat *Crassula* moeilijk volledig uitroeibaar is. Verder blijken pas schoongemaakte vennen extra gevoelig te zijn voor de introductie van de plant.

Nysius huttoni

Deze wants is in 2005 aangetroffen in Zeeland en komt sinds enige tijd ook voor in België. Het is onduidelijk in welke mate deze wants schade kan veroorzaken aan de biodiversiteit en/of de landbouwproductie. Ook zijn geen beheersingsmogelijkheden bekend. In 2006 zullen deze aspecten en de verspreiding nader onderzocht worden.

Hout

Tijdens 252 importinspecties zijn 391 zendingen hout geïnspecteerd in 2005. Er werd in 2005 vooral eikenhout (*Quercus*) uit de Verenigde Staten, Canada en Rusland geïnspecteerd. Er werden in hout in 2005 geen schadelijke organismen gevonden. Eén zending werd afgekeurd vanwege het ontbreken van een fytosanitair certificaat.

Verpakkingshout: monitoren import

Verpakkingshout vormt een belangrijke pathway voor de introductie van onder andere *Anoplophora glabripennis*, *Monochamus*-soorten en het dennenhoutaaltje *Bursaphelenchus Xilophilus*. Sinds 1 maart 2005 moet verpakkingshout dat de EU binnenkomt voldoen aan de eisen van ISPM-15 ("Guidelines for regulating wood packaging material in international trade"). Vanuit de EU bestaat de verplichting om te monitoren of aan de eisen wordt voldaan. De commissie heeft hiervoor richtlijnen gegeven. In 2005 zijn 2.173 zendingen verpakkingshout geïnspecteerd tijdens 1.122 inspecties. In 7 % voldeed het verpakkingshout niet aan de eisen, bijna altijd vanwege ontbreken van de markering. In twee gevallen is een schadelijk organisme gevonden (*Sinoxylon conigerum*, geen Q). De zendingen die niet aan de eisen voldeden kwamen vooral uit India, China, Thailand en de VS. In de meeste gevallen is de verpakking vernietigd door verbranding. Als gevolg van de extra inspanning die nodig was om tegemoet te komen aan de importeisen van Rusland is het niet mogelijk gebleken om het geplande aantal inspecties uit te voeren.

CITES

In 2005 zijn ongeveer 11.500 exportcertificaten met CITES beschrijvingen afgegeven. Dit aantal ligt lager dan in 2004 doordat de EU op 1 mei 2004 uitgebreid werd met tien nieuwe lidstaten. In 2005 is een gedetailleerde rapportage gemaakt over de CITES bijschrijvingen in 2004. Deze rapportage zal als basis dienen om ontwikkelingen binnen groepen planten zichtbaar te maken ten behoeve van prioriteitstelling bij de inspecties. Eind 2005 zijn met Dienst Regelingen afspraken gemaakt om te komen tot besluitvorming over de afgifte van CITES verklaringen na de implementatie van plantkeur. Met de overdracht van de exportinspecties vervalt voor de PD de mogelijkheid om eenvoudig CITES verklaringen af te geven.

Biologische Bestrijders

Naast het project 'Nationale Autoriteit Biologische Bestrijders' voert de PD twee andere activiteiten uit voor biologische bestrijders, te weten risicobeoordelingen en monitoring.

Als er ontheffingsaanvragen binnenkomen voor het uitzetten van nieuwe biologische bestrijders, dan voert de PD de risicobeoordeling uit en geeft advies. In 2005 zijn elf aanvragen met ondersteunende dossiers ingediend: vier ontheffingen zijn inmiddels verleend, vier zijn nog in behandeling en drie zijn vanwege onvolledige informatieondersteuning, in overleg met de aanvrager teruggestuurd ter verdere aanvulling en onderbouwing.

Daarnaast heeft de PD een survey opgezet, begeleid en uitgevoerd ter inventarisatie van enkele geselecteerde biologische bestrijders (roofwantsen, bladluisparasieten en lieveheersbeestjes). De PD heeft in 2005 op 115 locaties verspreid over Nederland 243 monsters genomen. Onder andere de roofwants *Orius laevigatus* en het Veelkleurig Aziatisch Lieveheersbeestje (*Harmonia axyridis*) werden op respectievelijk 21 en 27 locaties aangetroffen. Laatstgenoemde soort blijkt zich in vier jaar tijd in snel tempo over bijna heel Nederland te hebben verspreid. In het zuiden, westen en midden van Nederland is het zelfs het meest algemeen voorkomende lieveheersbeestje.

7 Emerging risks

Schadelijke organismen met of zonder quarantainestatus die Nederland dreigen binnen te komen of net binnen zijn gekomen, kunnen de probleemorganismen van morgen zijn. Daarom spreekt de PD van *emerging risks*.

7.1 Quickscans

Tijdens inspecties bij import of in de Nederlandse teelt treft de PD geregeld organismen zonder EU-quarantainestatus voor de eerste keer aan. Deze organismen worden door middel van een quickscan snel beoordeeld op hun mogelijke relevantie voor Nederland (overlevingsmogelijkheden, schadelijkheid etc.). Daarnaast kan wetenschappelijke informatie, zoals de EPPO Alert list, aanleiding zijn om een quickscan uit te voeren. De quickscan levert een conclusie op over de benodigde vervolgactie. Deze conclusies zijn onderverdeeld in vijf categorieën:

1. (Mogelijk) schadelijk voor Nederland: PRA uitvoeren en zo nodig maatregelen opleggen;
2. Eerst een vervolgstudie¹ uitvoeren, dan beslissing nemen;
3. Opnemen in programma fytobewaking;
4. (Nu) geen vervolgactie nodig;
5. Anders

Soms leidt één quickscan tot meerdere conclusies, bijvoorbeeld dat een PRA uitgevoerd moet worden (1) en opgenomen in fytobewaking (3).

Tabel 7.1. Samenvatting van de quickscans die zijn opgesteld door de PD (november 2002–31 december 2005).

Groep	Aantal quickscans 2005	Aantal quickscans totaal	1	2	3	4	5
Insect & mijt	36	107	11	12	11	71	-
Weekdier	1	3	-	-	-	2	1
Virus & viroïde	7	29	4	6	2	13	4
Schimmel	-	23	4	6	4	12	-
Nematode	10	15	4	-	1	7	4
Bacterie	1	2	1	-	1	-	-
Plant	1	1	1	-	-	-	-
Totaal	56	180	26	24	18	105	9

In tabel 7.1 staat een overzicht van alle quickscans die vanaf november 2002 door de PD zijn uitgevoerd. In 2005 zijn 56 organismen beoordeeld met een quickscan, sinds november 2002 zijn dat er 180. De volgende conclusies en opmerkingen kunnen hierbij gemaakt worden:

- 26 van de uitgevoerde quickscans (14%) leidden tot de conclusie dat een PRA nodig is;
- 58 % van de quickscans leidde tot de conclusie dat het een (voor Nederland) onschadelijk organisme betrof;
- Bij 13 % van de quickscans kon nog geen definitieve eindconclusie getrokken worden. Een reden hiervoor is vaak dat er eerst onderzoek naar de mogelijke overleving van het organisme in Nederland nodig is;
- 59 % van de quickscans is opgesteld voor insecten en mijten, wat gezien de immense omvang van deze groep organismen niet vreemd is.

¹ Een korte vervolgactie is o.a. specifieke literatuur uitdiepen en studie naar overlevingskansen uitvoeren.

7.2 Pest Risk Analysis

De quickscan is de eerste fase van Pest Risk Analysis (PRA) en dient als voorlopige onderbouwing in geval tijdelijke noodmaatregelen noodzakelijk zijn. Om goed onderbouwd te beoordelen of een organisme quarantainewaardig is, voert de PD vervolgens een volledige PRA uit. Dit is een internationaal afgesproken werkwijze (IPPC / ISPM). Daarnaast moet een PRA worden uitgevoerd om een organisme voor te kunnen dragen voor opname in de fytorichtlijn (2000/29/EC). Het uitvoeren van PRA's vergroot de invloed van Nederland in Brussel op (potentiële) EU-regelgeving. Een PRA-traject is niet altijd gekoppeld aan een vondst en het opleggen van noodmaatregelen: o.a. internationale literatuur en bronnen zoals de EPPO alert list kunnen ook aanleidingen zijn om een PRA uit te voeren voor een organisme. In tabel 7.2 is een opsomming gegeven van de PRA's die sinds 2000 door de PD zijn of worden uitgevoerd.

Tabel 7.2. Opgestelde PRA's in de periode 2000 – 2005.

Jaar	Organisme	Sector	Status	Vervolgtraject
2000	<i>Cameraria ohridella</i>	Groene ruimte	Assessment afgerond	Geen, want aanwezig in NL
2002	<i>Stegophora ulmea</i>	Groene ruimte	Afgerond	Organisme op Brusselse agenda (PFC): Q-waardig
2002	<i>Phytophthora ramorum</i>	Groene ruimte	Afgerond	Input voor discussie in Brussel. EU RAPRA-project heeft als doel om PRA te updaten.
2002	<i>Fusarium foetens</i>	Sierteelt	Afgerond	Organisme op Brusselse agenda (PFC): Q-waardig
2003	<i>Diabrotica virgifera virgifera</i>	Akkerbouw	Afgerond	PRA o.a. gebruikt voor sectorconsultatie
2003	<i>Xanthomonas axonopodis</i> pv. <i>dieffenbachiae</i>	Sierteelt	Afgerond	Organisme op Brusselse agenda (PFC): Q-waardig
2001 en 2004	<i>Pepino mosaic virus</i>	Groente&fruit	Afgerond	Input voor discussie over regulering in Brussel.
2004	<i>Cnidocampa flavescens</i>	Sierteelt en groene ruimte	Afgerond	Geen, status Q-waardig is vervallen
2004	<i>Herbicidenresistent raaigras</i>	Akkerbouw	Afgerond	PRA gebruikt voor sectorconsultatie
2004	<i>Iris yellow spot virus</i>	Sierteelt en groente&fruit	PRA van VK samen met sector becommentarieerd	Is nog onderwerp van discussie in Brussel
2004	<i>Blueberry scorch virus</i>	Groente & fruit	Assessment afgerond	In 2005 in survey meegenomen. Traject nog verder afronden in overleg met sector.
2004+	<i>Contarinia maculipennis</i>	Sierteelt en groente & fruit	Assessment afgerond	Afronding voorzien in eerste helft 2006
2004+	<i>Meloidogyne minor</i>	Akkerbouw	In concept afgerond	Sectorconsultatie voorzien in eerste helft 2006
2004+	<i>Columnea latent viroid</i>	Groente & fruit en sierteelt	In ontwikkeling	
2005	<i>Leucinodes orbonalis</i>	Groente&fruit	Afgerond	Geen, status Q-waardig is vervallen
2005	<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	Groene ruimte	Afgerond	Input voor discussie binnen EPPO panel on Invasive alien species
2005	<i>Crassula helmsii</i>	Groene ruimte	In concept afgerond	Nog standpunt bepalen
2005+	<i>Liriomyza trifolii</i> en <i>L. huidobrensis</i>	Sierteelt	In concept afgerond	LEI heeft PRA uitgevoerd i.o.v. PT en PD. Discussie hierover nog niet afgerond

Toelichting op recente PRA's

Leucinodes orbonalis

Sinds ruim een jaar beschouwde de PD *Leucinodes orbonalis* als een quarantainewaardig organisme. Besmette importpartijen - aubergine en enkele andere *Solanum*-vruchten - werden afgekeurd. Op basis van de PRA, survey en sectorconsultatie heeft de PD aan Directie Landbouw (LNV) geadviseerd om de quarantainewaardigheid van *Leucinodes orbonalis* te laten vervallen. Eén van de belangrijkste redenen hiervoor was de zeer geringe introductiekans van de mot in Nederlandse kassen. De Directeur Generaal van het ministerie van LNV heeft dit advies overgenomen.

Schade aan een auberginevrucht (mineergang) door *L.orbonalis*.

Hydrocotyle ranunculoides

Grote Waternavel, *Hydrocotyle ranunculoides*, is binnengekomen via de handel in aquarium- en tuinvijverplanten en in de jaren '90 verwilderd. De plant komt tegenwoordig op veel plaatsen in het land voor en breidt zich nog steeds uit. Deze soort vormt in voedselrijke wateren een dikke laag van drijvende planten. Deze matten verstikken de inheemse ondergedoken flora en fauna van wateren, en veroorzaken zo grote ecologische en economische schade. Samen met Duitsland en het Verenigd Koninkrijk heeft de PD een PRA uitgevoerd, die is gebruikt voor discussie binnen EPPO.

Liriomyza trifolii en *L. huidobrensis*

De mineervliegsoorten *Liriomyza trifolii* en *L.huidobrensis* hebben een quarantainestatus binnen de EU. In Nederland zijn deze statussen niet onomstreden. Met name het vrij algemeen vóórkomen in Nederland en het vermoeden dat dit ook in andere delen van de EU het geval is, ligt hieraan ten grondslag. Dit is reden geweest voor Productschap Tuinbouw en de PD om het Landbouw Economisch Instituut (LEI) een PRA uit te laten voeren. Het LEI heeft gefocust op het

kosten-batenplaatje dat bij (het opheffen) van de quarantainestatus hoort. De PD neemt het voortouw om de verdere discussie hierover op te starten, inclusief een sectorconsultatie en daaropvolgend advies richting de Directie Landbouw.

Adult van *Liriomyza huidobrensis*.

Meloidogyne minor

Meloidogyne minor veroorzaakte in 2000 flinke schade in een aardappelperceel in Drenthe. In het Verenigd Koninkrijk en Ierland veroorzaakt *M. minor* schade op golfvelden. Met name de schade op het Nederlandse aardappelperceel was aanleiding voor de PD om samen met het Verenigd Koninkrijk een PRA uit te voeren. Als onderdeel van de PRA heeft de PD in 2004 en 2005 een survey naar *M. minor* uitgevoerd. In 2004 zijn tijdens de survey twee besmettingen aangetoond in Nederland, waarvan één op het perceel dat in 2000 al besmet was. In 2005 is een uitgebreidere survey uitgevoerd in de teelten van aardappel, granen, gras (weiland) en graszoden. In 2005 is *M. minor* elf keer gevonden; zes keer in sportvelden, vier keer in een weiland en één keer in aardappelpootgoed (NB. Nog niet alle grondmonsters 2005 zijn onderzocht). De vondsten in de vier weilanden, twee in Limburg en twee in Drenthe, doen vermoeden dat *M. minor* vrij breed aanwezig is in Nederland. Dit zal zeker meewegen in de uiteindelijke besluitvorming over *M. minor*, die in 2006 plaatsvindt.

Schade op een golfveld in Ierland door *M. minor* (foto Colin Fleming)

7.3 Uitroeings- en beheersingsscenario's

Uitroeingsscenario's worden opgesteld n.a.v. een vondst van een Q(waardig)-organisme. Van de organismen die middels Fytorichtlijn 2000/29/EC zijn gereguleerd (Q-organismen) is het grootste deel echter nog nooit waargenomen in Nederland. De PD anticipeert op eerste vondsten in Nederland van Q-organismen door ook *preventief* (eliminatie)scenario's op te stellen. Soms kan eliminatie niet bereikt worden en is 'beheersing' het maximaal haalbare. In dat geval spreken we van beheersingsscenario's. In tabel 7.3 staat een overzicht van de opgestelde scenario's t/m 31 december 2005.

7.4 Draaiboeken

Naast het opstellen van uitroeings- en beheersingsscenario's wil de PD waar nodig voor bepaalde organismen ook draaiboeken opstellen. Deze draaiboeken geven in detail weer wie wat wanneer doet ingeval van een vondst. Zo'n draaiboek is met name van belang bij grootschalige, complexe en/of politiek gevoelige fyto-sanitaire acties. Een draaiboek gaat niet alleen in op de technische maatregelen die moeten worden opgelegd, maar bijvoorbeeld ook op aspecten zoals communicatie. Inmiddels werkt de PD met het opgestelde draaiboek voor de maïswortelkever (*Diabrotica virgifera virgifera*). Momenteel wordt een draaiboek opgesteld voor *Potato Spindle Tuber Viroid* (PSTVd) in aardappel. Voor 2006 staan draaiboeken gepland voor *Anoplophora* spp. in de groene ruimte, *Thrips palmi* in kasteelten en invasieve waterplanten in de groene ruimte.

Tabel 7.3. Opgestelde uitroeings- en beheersingsscenario's (t/m 31 december 2005).

Jaar	Naam organisme	Groep	Q-status	Doel scenario
2002	<i>Oligonychus perditus</i>	Insect	IIAI	Uitroeien
2002	<i>Phytophthora ramorum</i>	Schimmel	EU-beschikking	Uitroeien
2003	<i>Amauromyza maculosa</i>	Insect	IAI	Uitroeien
2003	<i>Anoplophora chinensis</i> (boomkwekerij)	Insect	IAI	Uitroeien
2003	<i>Helicoverpa armigera</i>	Insect	IIAI	Uitroeien
2003	<i>Liriomyza huidobrensis</i>	Insect	IIAI	Uitroeien
2003	<i>Liriomyza sativae</i>	Insect	IAI	Uitroeien
2003	<i>Rhizoecus hibisci</i>	Insect	IIAI	Uitroeien
2003	<i>Spodoptera littoralis</i> / <i>litura</i>	Insect	IIAI	Uitroeien
2004	<i>Diabrotica virgifera virgifera</i>	Insect	IAI	Beheersen
2004	<i>Xanthomonas fragariae</i>	Bacterie	IIAI	Uitroeien
2005	<i>Anoplophora</i> spp. (openbaar groen & bonsai)	Insect	IAI	Uitroeien
2005	<i>Cryphonectria parasitica</i>	Schimmel	IIAI	Uitroeien
2005	<i>Darna trima</i>	Insect	Q-waardig NL	Uitroeien
2005	<i>Fusarium foetens</i>	Schimmel	Q-waardig NL	Uitroeien
2005	<i>Lysichiton americanus</i>	Plant	Invasieve soort	Uitroeien
2005	<i>Phytophthora lateralis</i>	Schimmel	Q-waardig NL	Uitroeien
2005	<i>Potato Spindle Tuber Viroid</i> (PSTVd)	Viroïde	IAI	Uitroeien
2005	<i>Thrips palmi</i>	Insect	IAI	Uitroeien
2005	<i>Xanthomonas axonopodis</i> pv <i>dieffenbachiae</i>	Bacterie	Q-waardig NL	Uitroeien

8 Pest status van Q-organismen in Nederland

‘Pest status’ is een formeel begrip van de IPPC, gedefinieerd als:

“De actuele aanwezigheid of afwezigheid van een schadelijk organisme, inclusief (indien van toepassing) de huidige verspreiding, zoals bepaald door de NPPO (“National Plant Protection Organization”), op basis van deskundige beoordeling van actuele en historische ‘pest records’ (gedocumenteerde waarnemingen over het organisme) en andere informatie.” De pest status bepaalt mede het nationale organismebeleid en het garantieniveau dat Nederland bij export aan derde landen kan geven.

Op basis van deskundigheid en met name de inspectieresultaten van PD en keuringsdiensten in 2005 en voorgaande jaren zijn de hieronder vermelde pest statussen per organisme vastgesteld. Indien specifieke surveys voor een organisme zijn uitgevoerd (door PD en Naktuinbouw), is het aantal waarnemingen en/of toetsingen vermeld. De pest status van niet vermelde organismen met een Q-status (vermeld in 2000/29/EG of in de A1 of A2 lijst van EPPO) wordt verondersteld ‘absent, no pest records’ te zijn.

Tabel 8.1. Pest status van Q-organismen in Nederland, vastgesteld in april 2006.

Organisme	Q-status	Pest Status	Toelichting
<i>Agrilus planipennis</i>	EPPO A1 Action list 2004, PD quickscan	absent, confirmed by survey	108 observations in 2005
<i>Amauromyza maculosa</i>	IAI	absent, confirmed by survey	104 observations in 2005
<i>Anomala orientalis</i>	IAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Anoplophora chinensis</i>	IAI	absent, pest eradicated, confirmed by survey	286 observations in 2005
<i>Anoplophora glabripennis</i>	IAI	absent, confirmed by survey	69 observations in 2005
<i>Aonidella citrina</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Aphelenchoides besseyi</i>	IIAI (Oryza), IIAll (Fragaria)	Oryza: absent, no pest records Fragaria: absent, confirmed by survey few ornamental greenhouse crops (not related to Fragaria and Oryza): transient, actionable, under surveillance	96 observations in Fragaria in 2005
<i>Apple proliferation mycoplasma</i>	IIAll	present, at low prevalence	regular monitoring of all producers of plants for planting
<i>Arabis mosaic virus</i>	IIAll	present, in all parts of the area	
<i>Bean yellow disorder virus</i>	PD belang; geen quickscan	absent, confirmed by survey	113 observations in 2005
<i>Beet necrotic yellow vein virus</i>	IB	present	
<i>Bemisia tabaci</i> (Europese populaties)	IB	present	

Organisme	Q-status	Pest Status	Toelichting
<i>Bemisia tabaci</i> . (niet-Europese populaties) vector van virussen	IAI	absent, intercepted only	
<i>Blueberry scorch virus</i>	PD quickscan	transient, actionable, under surveillance	73 observations in 2005
<i>Diabrotica virgifera virgifera</i>	IAI	absent, pest eradicated (2005), confirmed by survey	230 locations with traps in 2005 (outside demarcated areas)
<i>Diaphorina citri</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Diaporthe vaccinii</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	51 observations in 2005
<i>Ditylenchus destructor</i>	IIAII	present, in all parts of the area where host crops are grown	
<i>Ditylenchus dipsaci</i>	IIAII	present, in all parts of the area where host crops are grown	
<i>Empoasca decipiens</i>	PD quickscan	unknown	
<i>Eotetranychus orientalis</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Erwinia amylovora</i>	IIAII, IIB	present, except in specified pest free areas (bufferzones)	
<i>Erwinia chrysanthemi</i> pv. <i>Dianthicola</i>	IIAII	present, only in protected cultivation	
<i>Erwinia stewartii</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	survey 2001
<i>Fusarium circinata</i> (syn: <i>Gibberella circinata</i>)	EPPO A1 action list 2002	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Fusarium foetens</i>	PRA afgerond, Q-waardig	present, not in plants for planting; under official control	
<i>Gilpinia hercyniae</i>	IIB	present	
<i>Globodera pallida</i>	IAII	present, except in specified pest free areas	Pest free areas: ban on potato production
<i>Globodera pallida</i>	IB	present, except in specified pest free areas	Pest free areas: ban on potato production
<i>Globodera rostochiensis</i>	IAII	present, except in specified pest free areas	Pest free areas: ban on potato production
<i>Gremmeniella abietina</i>	IIB	present	
<i>Gymnosporangium</i> spp. (niet-Europese)	IAI	absent, confirmed by survey	surveys in 2003 en 2004
<i>Heliothis armigera</i> syn <i>Helicoverpa armigera</i>	IAII	absent, pest eradicated (2003), confirmed by survey	423 observations in 2005
<i>Hishomonus phycitis</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Horidiplosis ficifolii</i>	PD quickscan	transient, actionable, under surveillance	regular monitoring of all importing producers
<i>Hydrocotyle ranunculoides</i>	EPPO A2 Action list 2005	present, in some areas	
<i>Hypoxylon mammatum</i>	IIB	present	
<i>Impatiens necrotic spot tospovirus</i>	EPPO A2 Action list 1998	present	
<i>Ips cembrae</i>	IIB	present	

Organisme	Q-status	Pest Status	Toelichting
<i>Ips typographus</i>	IIB	present	
<i>Iris Yellow Spot Virus (IYSV)</i>	PD quickscan; EPPO Alert list 2005	present, incidental findings	70 observations in 2005
<i>Leptinotarsa decemlineata</i>	IB	present	
<i>Leveillula/Oidium spp. op Pointsettia</i>	PD quickscan	absent, confirmed by survey	24 observations in 2005
<i>Liriomyza huidobrensis</i>	IAII	present, only in protected cultivation, at low prevalence	
<i>Liriomyza sativae</i>	IAI	absent, confirmed by survey	379 observations in 2005
<i>Liriomyza trifolii</i>	IAII	present, only in protected cultivation, at low prevalence	
<i>Ludwigia peploides and L. uruguayensis</i>	EPPO Alert list 2006	present, in some areas	
<i>Lygus lineolaris</i>	EPPO Alert list 2006	absent, confirmed by survey	204 observations in 2005
<i>Meloidogyne chitwoodi</i>	IAII	present, in demarcated area, incidental findings in other areas where host crops are grown	546 observations (delimiting surveys to verify limits of infested areas, detection survey outside demarcated area) in 2005
<i>Meloidogyne fallax</i>	IAII	present, only in demarcated area	546 observations (delimiting surveys to verify limits of infested areas, detection survey outside demarcated area) in 2005
<i>Meloidogyne minor</i>	PRA in ontwikkeling	present	221 observations in 2005
<i>Monilinia fructicola</i>	IAI	absent, confirmed by survey	130 observations in 2005
<i>Monochamus spp. (niet- Europese)</i>	IAI	absent, confirmed by survey	119 observations in 2005
<i>Myndus crudus</i>	IAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Nysius huttoni</i>	PD quickscan	present	
<i>Oligonychus perditus</i>	IIAI	absent, pest eradicated (2005), confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Opogona sacchari</i>	IAII	present, only in protected cultivation	(plant passport) inspections of production places and consignments
<i>paprikastolbur</i>	IIAII	absent, confirmed by survey	176 observations in 2005
<i>Pear decline mycoplasma</i>	IAII	present, in all parts of the area	
<i>Pepino mozaiek potexvirus</i>	EPPO Alert List 2006	present, only in protected cultivation	58 observations in 2005
<i>Phialophora cinerescens</i>	IIAII	absent, confirmed by survey	8 observations in 2005
<i>Phytophthora cambivora</i>	geen	present, in some areas	155 observations in 2005
<i>Phytophthora fragariae var. Fragariae</i>	IIAII	present, only in some of the areas where host crops are grown	

Organisme	Q-status	Pest Status	Toelichting
<i>Phytophthora fragariae</i> var. <i>Rubi</i>	EPPO A2	present, at low prevalence	
<i>Phytophthora kernoviae</i>	PD belang; geen quickscan	absent, confirmed by survey	683 observations in 2005
<i>Phytophthora lateralis</i>	PD quickscan; EPPO Alert List 2006	present, under eradication	147 observations in 2005
<i>Phytophthora nemorosa</i>	PD belang; geen quickscan	absent, confirmed by survey	683 observations in 2005
<i>Phytophthora pseudosyringae</i>	PD quickscan	present, incidental finding	683 observations in 2005
<i>Phytophthora ramorum</i>	PRA afgerond, Q-waardig	present, subject to official control	441 observations in 2005
<i>Pissodes spp. (Europese)</i>	IIB	present	
<i>Plasmopara halstedii</i>	IIAII	present, at low prevalence	
<i>Plum pox virus</i>	IIAII	present, at low prevalence, absent in nurseries	140 observations (detection survey) in cherry production in 2005, (plant passport) inspection of production places and consignments for plants for planting
<i>Potato mop top virus</i>	eis derde landen	absent, pest records unreliable	93 observations in 2005, survey in progress
<i>Potato spindle tuber viroid</i>	IAI	absent, pest eradicated, confirmed by survey	122 observations in 2005
<i>Prunus necrotic ringspot virus</i>	IIAI	present	
<i>Pseudomonas caryophylli</i>	IIAII	absent, confirmed by survey	8 observations in 2005
<i>Puccinia horiana</i>	IIAII	present, only in protected cultivation, at low prevalence	
<i>Radopholus similis</i>	IIAII	present, only in protected cultivation, at low prevalence	
<i>Ralstonia solanacearum</i> ras 1 biovar 3	IAII	absent, pest eradicated, confirmed by survey	366 observations in 2005
<i>Ralstonia solanacearum</i> ras 3 biovar 2	IAII	in potato production chain: present, under eradication; in natural environment (surface water): present; in other crops: absent, confirmed by survey	Testing of all seed potato lots, surveys in conformity with 98/57/EG, in potato, tomato, egg plant and Pelargonium
<i>Raspberry ringspot virus</i>	IIAII	present, in all parts of the area	
<i>Rhagoletis cingulata</i>	IAI	present, in <i>Prunus serotina</i> ; incidental findings in <i>P. avium</i> confirmed by survey	125 locations with traps in 2005
<i>Rhagoletis completa</i>	IAI	absent, confirmed by survey	111 observations in 2005
<i>Rhagoletis fausta</i>	IAI	absent, confirmed by survey	130 observations in 2005
<i>Rhagoletis indifferens</i>	IAI	absent, confirmed by survey	130 observations in 2005
<i>Rhagoletis mendax</i>	IAI	absent, confirmed by survey	173 observations in 2005
<i>Rhagoletis pomonella</i>	IAI	absent, confirmed by survey	153 observations in 2005

Organisme	Q-status	Pest Status	Toelichting
<i>Rhizoeus hibisci</i>	IIII	absent, pest eradicated, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Scirrhia acicola</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	119 observations in 2005
<i>Scirrhia pini</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	119 observations in 2005
<i>Senecio inaequidens</i>	EPPO Alert list 2006	present, in some areas	
<i>Sirococcus clavigignenti-juglandacearum</i>	EPPO A1 Action list 2005, PD Quick Scan	absent, confirmed by survey	111 observations in 2005
<i>Southern bean mosaic virus</i>	PD quickscan	absent, confirmed by survey	113 observations in 2005
<i>Spodoptera eridania</i>	IAI	absent, confirmed by survey	342 observations in 2005
<i>Spodoptera frugiperda</i>	IAI	absent, confirmed by survey	320 observations in 2005
<i>Spodoptera littoralis</i>	IIAI	absent, pest eradicated, confirmed by survey	342 observations in 2005
<i>Spodoptera litura</i>	IAI	absent, pest eradicated, confirmed by survey	342 observations in 2005
<i>Stegophora ulmea</i>	EPPO A1 Action list 2003	absent, pest eradicated, confirmed by survey	124 observations in 2005
<i>Stephanitis takeyai</i>	EU verzoek pest status april 2005	present, in all parts of the area	
<i>Strawberry crinkle virus</i>	IIAI	present, in all parts of the area where host crops are grown	
<i>Strawberry latent ringspot virus</i>	IIAI	present, in all parts of the area, at low prevalence in bulb crops	
<i>Strawberry mild yellow edge virus</i>	IIAI	present, in all parts of the area where host crops are grown	
<i>Sufetula spp /Sufetula diminutalis</i>	PD quickscan	absent, intercepted only	regular monitoring of all importing producers
<i>Synchytrium endobioticum</i>	IIAI	present, in two demarcated areas	In conformity with CD 69/464/EEC, descheduling of infested fields according to EPPO recommendations; delimiting surveys to verify limits of infested area
<i>Taeniothrips eucharii</i>	PD quickscan	present	
<i>Thrips flavus</i>	PD quickscan	transient, non-actionable	
<i>Thrips palmi</i>	IAI	absent, pest eradicated, confirmed by survey	242 observations in 2005
<i>Tilletia indica</i>	IAI	absent, confirmed by survey	118 observations in 2005
<i>Tobacco ringspot virus</i>	IAI	absent, pest eradicated, confirmed by survey	88 observations in 2005
<i>Tomato apical stunt pospiviroid</i>	PD quickscan; EPPO Alert list 2006	absent, confirmed by survey	122 observations in 2005
<i>Tomato black ring virus</i>	IIAI	present, in all parts of the area, at low prevalence in bulb crops	

Organisme	Q-status	Pest Status	Toelichting
<i>Tomato chlorosis crinivrus</i>	EPPO A2 Action list 2004, PD quickscan	absent, confirmed by survey	122 observations in 2005
<i>Tomato infectious chlorosis crinivrus</i>	PD quickscan; EPPO Alert List 2005	absent, confirmed by survey	122 observations in 2005
<i>Tomato ringspot virus</i>	IAI	absent, confirmed by survey	88 observations in 2005
<i>Tomato spotted wilt virus</i>	IIAII	present, only in protected cultivation, at low prevalence in Dahlia	regular monitoring of all producers of plants for planting
<i>Tomato yellow leaf curl virus</i>	IIAII	absent, confirmed by survey	122 observations in 2005
<i>Toxoptera citricida</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Trialeurodes ricini</i>	PD quickscan, EPPO Alert List 2005	absent, confirmed by survey	285 observations in 2005
<i>Trioza erytrae</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Unaspis citri</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	regular monitoring of all importing producers
<i>Venturia nashicola</i>	IIAI	absent, confirmed by survey	survey 2004
<i>Verticillium albo-atrum</i>	IIAII	present, at low prevalence	
<i>Verticillium dahliae</i>	IIAII	present, in all parts of the area	
<i>Xanthomonas arboricola</i> pv. <i>fragariae</i>	EPPO Alert list 2006	absent, confirmed by survey	96 observations in 2005
<i>Xanthomonas axonopodis</i> pv. <i>dieffenbachiae</i>	EPPO A2 Action List 1993; PRA gereed, Q-waardig	present, but managed	
<i>Xanthomonas campestris</i> pv. <i>Phaseoli</i>	IIAII	present, only in some of the areas where host crops are grown, at low prevalence	
<i>Xanthomonas campestris</i> pv. <i>Pruni</i>	IIAII	absent, confirmed by survey	140 observations in 2005
<i>Xanthomonas campestris</i> pv. <i>Vesicatoria</i>	IIAII	absent, confirmed by survey	326 observations in 2005
<i>Xanthomonas fragariae</i>	IIAII	present, in several areas where host crops are grown	96 observations in 2005
<i>Xiphinema americanum sensu lato</i> (niet-Europese populaties)	IAI	absent, intercepted only	regular monitoring of all importing producers
<i>Xylophilus ampelinus</i> (Panagopoulos)	IIAII	absent, confirmed by survey	54 observations in 2005

9 Woordenlijst

In deze woordenlijst is een aantal begrippen uitgelegd, die in het rapport genoemd zijn. Soms is het een (inter)nationaal afgesproken definitie (bijvoorbeeld survey), soms niet (bijvoorbeeld export). In ieder geval geeft de uitleg altijd aan hoe we de begrippen in dit rapport hebben bedoeld en toegepast.

¹ Notificatie

Notification of interception: officiële melding dat een zending niet voldoet aan de officiële fytosanitaire voorwaarden van het meldende land of dat noodmaatregelen zijn genomen vanwege de vondst van een potentieel schadelijk organisme. De voorwaarden kunnen betrekking hebben op de aanwezigheid van een verbod, organisme, bijzondere eis of documentatie.

² *Reduced Checks* percentage

Het percentage aangeboden importzendingen dat minimaal geïnspecteerd moet worden van producten die onder het *reduced checks* regime vallen. Dit percentage is vastgesteld op basis van een risicoanalyse per product-herkomstrelatie.

³ Onderschepping

Zie Vondst: import.

⁴ Zending

Een aantal planten of plantaardige producten van één of meerdere botanische soorten of geslachten vervoerd van het ene naar het andere land, gedekt door één en hetzelfde fytosanitair certificaat (indien vereist).

⁵ Partij

Een eenheid van één gewas (product), op één fytosanitair certificaat (en dus met één herkomst), onderdeel van een zending. Een zending bestaat dus uit één of meerdere partijen.

⁶ (Aantal) inspecties (import)

De som van alle geïnspecteerde product-herkomstlandrelaties (= partijen) op fytosanitair certificaat-niveau. Het aantal inspecties per product-herkomstrelatie is gelijk aan het aantal geïnspecteerde fytosanitair certificaten waarop de product-herkomstrelatie voorkomt.

⁶ (Aantal) inspecties (import)

De som van alle geïnspecteerde product-herkomstrelaties (= gewas-land) op fytosanitair certificaat-niveau. Dit laatste wil zeggen dat wanneer een product-herkomstrelatie op meerdere fytosanitair certificaten voorkomt, het aantal inspecties voor deze product-herkomstrelatie gelijk is aan het aantal geïnspecteerde fytosanitair certificaten waarop de product-herkomstrelatie voorkomt.

⁷ Vondst: import

Het vinden van een Q(waardig)-organisme in importzendingen op partijniveau. Dit laatste wil zeggen dat wanneer de zending (en dus het fytosanitair certificaat) uit meerdere partijen (zie definitie 'partij') bestaat, het aantal vondsten overeenkomt met het aantal partijen waarin het organisme gevonden is.

^{7b} Vondst: teelt

Het vinden van een Q(waardig)-organisme in de teelt van gewassen in Nederland. Alle planten, plantaardige producten, kasruimtes en/of percelen van één bedrijf (productieplaats), waarin de aanwezigheid van een schadelijk organisme is aangetoond en waarbij één gezamenlijke introductiebron waarschijnlijk is, worden als één vondst beschouwd.

⁸ Bufferzone

Een gebied waarin een bepaald organisme niet of in geringe mate voorkomt en dat onder officiële controle staat, wat betekent dat maatregelen getroffen worden ter voorkoming van de verspreiding van een bepaald organisme.

⁹ Groene ruimte

Al het plantaardig groen in de buitenlucht, met uitzondering van de productieland- en -tuinbouw.

¹⁰ Export

Handel waarbij Nederland goederen uitvoert naar een derde land (land buiten de EU).

¹¹ Uitvoer

Handel waarbij Nederland goederen uitvoert naar derde landen of andere EU-lidstaten.

¹² Fytobewaking

Om de mate van verspreiding van bepaalde organismen in Nederland vast te stellen, worden inspecties in de teelt en groene ruimte verricht. Al deze inspecties maken onderdeel uit van de Fytobewaking. Onder Fytobewaking vallen:

- Fytobewaking-Import: follow-up inspectie van geïmporteerd plantmateriaal uit derde landen;
- Fytobewaking-Productie: inspecties uitgevoerd in de teelt van gewassen en in de groene ruimte;
- Fytobewaking-Organismegerichte surveys: Surveyonderzoeken naar een specifiek organisme in de teelt of groene ruimte.

Bepaalde onderdelen van de Fytobewaking in de teelt van uitgangsmateriaal worden namens de PD door de keuringsdiensten gedaan. In dit rapport zijn de PD-vondsten in de FB-P en FB-O geclusterd onder FB-eindteelt.

¹³ Inspectiebezoeken/inspecties (export, Fytobewaking, import Akkerbouw & Bloembollen)

Aantal opgemaakte rapporten dat een bepaalde activiteitscode (bv. export bloembollen) bevat.

¹⁴ Survey

Een officiële procedure uitgevoerd gedurende een bepaalde periode om de karakteristieken van een populatie van een schadelijk organisme te bepalen of om te bepalen welke organismen vóórkomen in een gebied. 'Officieel' betekent dat de procedure is vastgesteld, geautoriseerd of uitgevoerd door de nationale plantenziektenkundige dienst (NPPO).

¹⁵ Object (bacterievuur)

Eén of meerdere planten van dezelfde soort die bij elkaar op dezelfde geografische locatie staan.

¹⁶ Gereguleerde Q-combinatie

Een 'gereguleerde Q-combinatie' betekent dat de combinatie organisme-product de Q-status heeft volgens de Fytorichtlijn (2000/29/EG) (Annex I of II). Een 'niet-gereguleerde combinatie' heeft dus geen Q-status.